

ΑΙ Ω Δ Α Ι Σ Ο Λ Ο Μ Ω Ν Τ Ο Σ *

(Εἰσαγωγή - Κείμενον - Ἑρμηνεία)

Υ Π Ο

ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ Γ. ΤΣΑΚΩΝΑ

Ἑφηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

ΩΔΗ 12η

1. Αὐτὸς ἐνέπλησέ με διὰ λόγων ἀληθείας,
ὥστε νὰ δύναμαι νὰ λαλῶ ἀλήθειαν·
2. Καί, ὡς ἡ ῥοή τῶν ὑδάτων, οὕτω ῥέει ἀλήθεια ἐκ τοῦ στόματός μου
καὶ τὰ χεῖλη μου ἀναβλύζουν τὸν καρπὸν τῆς.
3. Καὶ Αὐτὸς ἔχει συντελέσει, ὥστε ἡ γνώσις Του νὰ ἀφθονῇ εἰς ἐμέ,
διότι τὸ στόμα τοῦ Κυρίου εἶναι ὁ ἀληθὴς Λόγος
καὶ ἡ θύρα τοῦ Φωτός Του.
4. Καὶ ὁ Ὑψιστος ἔχει δώσει αὐτὸν εἰς τοὺς κόσμους Του,
οἱ ὅποιοι εἶναι διερμηνεῖς τῆς ὠραιότητός Του
καὶ οἱ ἐπαναλαμβάνοντες τὸν ἔπαιόν Του
καὶ οἱ ὁμολογοῦντες τὴν βουλήν Του
καὶ οἱ κήρυκες τῆς σκέψεώς Του
καὶ οἱ παιδαγωγοὶ (παιδεύται) τῶν δούλων Του.
5. Διότι ἡ ταχύτης τοῦ Λόγου εἶναι ἀνέκφραστος
καί, ὡς ἡ ταχύτης του, οὕτως εἶναι καὶ ἡ δξότης του.
6. Καὶ ἡ πορεία του δὲν γνωρίζει ὄρια.
Οὐδέποτε ἀποτυγχάνει αὐτός, ἀλλὰ παραμένει βέβαιος
καὶ δὲν γνωρίζει κατωφέρειαν, οὔτε τὰς ὁδοὺς τῆς (πτώσεως).
7. Διότι οἶα τὰ ἔργα του, τοιαύτη καὶ ἡ προσδοκία του·
διότι εἶναι φῶς καὶ ἡ ἀνατολή τῆς σκέψεως (ἐ ν ν ο ί α ς)·
8. καὶ δι' αὐτοῦ τὰ σύμπαντα συνδιαλέγονται
καὶ ἐν τῷ Λόγῳ ὑπῆρχον οἱ ποτε σιωπηλοί.

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 149 τοῦ προηγουμένου τεύχους.

9. *Και ἐξ Αὐτοῦ προῆλθεν ἀγάπη καὶ ἁρμονία· καὶ αὐτοὶ ὠμίλουσιν πρὸς ἀλλήλους περὶ τῶν συμβάντων εἰς αὐτούς· καὶ αὐτοὶ διεπερῶντο ὑπὸ τοῦ Λόγου.*
10. *Καὶ ἐγνώρισαν τὸν δημιουργήσαντα αὐτούς, διότι εὐρίσκοντο ἐν ἁρμονίᾳ· διότι τὸ στόμα τοῦ Ὑψίστου ἐλάλησεν εἰς αὐτούς καὶ ἡ ἐξήγησις Του ἐγένετο δι' αὐτοῦ·*
11. *διότι τὸ κατοικητήριον τοῦ Λόγου εἶναι ὁ ἄνθρωπος καὶ ἡ ἀλήθειά Του εἶναι ἀγάπη.*
12. *Εὐλογημένοι οἱ δι' Αὐτοῦ κατανοοῦντες τὸ πᾶν καὶ ἐγνωκότες τὸν Κύριον ἐν τῇ ἀληθείᾳ Του.*
Ἀλληλούϊα.

Ἡ σπουδαιότης τῆς παρουσίας Ὁδῆς ἐγκείται εἰς τὴν ὑψηλὴν τῆς διδασκαλίαν περὶ Λόγου, εἰς ἓν εἶδος κοσμολογικῆς ἀποδείξεως τοῦ Θεοῦ, εἰς τὸν τονισμόν τῆς ὑφισταμένης σχέσεως μεταξὺ Δημιουργοῦ καὶ δημιουργημάτων καὶ εἰς τὸν μακαρισμὸν ἐκείνων, οἵτινες κατανοοῦν καὶ γνωρίζουν τὸν Κύριον ἐν ἀληθείᾳ.

Εἰς τοὺς τελευταίους αὐτοὺς ἀνήκει καὶ ὁ πιστὸς ἢ ὁ ποιητὴς τῆς Ὁδῆς, ὅστις ἐν ἀρχῇ δράττεται τῆς εὐκαιρίας νὰ ἐξαγγείλῃ τὴν εὐγνώμονα αὐτοῦ διάθεσιν διὰ τὰ εἰς αὐτὸν δεδωρημένα ὑπὸ τοῦ Θεοῦ.

Στίχ. 1. Ὁ πιστὸς εἶναι πλήρης ἀληθείας, ἥτοι κατέχει τὴν ὑπὸ τοῦ Κυρίου δοθεῖσαν αὐτῷ ἐν πάσῃ πλησμονῇ ἀλήθειαν, ὥστε νὰ δύναται νὰ λέγῃ τὴν ἀλήθειαν. Οὕτω προεξαγγέλλει ὅτι τὰ ἀκολουθοῦντα λόγια του εἶναι ἀληθῆ καὶ ἡ ἐν τῇ Ὁδῇ ἐκτιθεμένη διδασκαλία ἔχει τὴν σφραγίδα τῆς ἀληθείας τοῦ Κυρίου. Πηγὴ τῆς ἀληθείας εἶναι μόνον ὁ Κύριος, Ὅστις εἶναι αὐτὴ ἡ ἀλήθεια. Ἡ ἀλήθεια ἐνταῦθα νοεῖται ὡς ἔχουσα σχέσιν πρὸς τὸν Κύριον, τὸ θέλημά Του καὶ τὴν φύσιν Του. Δὲν εἶναι ἐπιστημονικὴ ἀλήθεια, ἀλλ' ἀποκεκαλυμμένη τοιαύτη, γνωσθεῖσα εἰς τὸν πιστὸν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ.

Στίχ. 2. Ἡ θεία ἀλήθεια δὲν εἶναι ὀρηκτικὴ, θυελλώδης καὶ καταστρεπτικὴ, ἀλλὰ ῥεῖ ἀθορύβως, ἀβιάστως καὶ φυσικῶς, ὡς ἡ ροὴ τῶν ἡρέμων ὑδάτων, τὰ ὅποια ποτίζουν τὴν γῆν καὶ καθιστοῦν αὐτὴν γόνιμον Ἴδιον τῆς φωνῆς τῆς ἀληθείας εἶναι νὰ μὴ κράζῃ, οὔτε νὰ ὑψῶνῃ τὴν φωνήν της, οὔτε νὰ ἀκούηται εἰς τοὺς δρόμους, ἀλλ' ἀθορύβως νὰ λυπαίνῃ τὰς καρδίας τῶν ἀνθρώπων (Ἡσ. 42:2). Ὡν δὲ ὁ πιστὸς πεπληρωμένος ἀληθείας ἀναβλύζει τοὺς καρπούς της ἀπὸ χειλέων ἀγίων, ἐφ' ὅσον τὰ χεῖλη τοῦ πιστοῦ «ἀποστᾶζει χάριτας» (Παρ. 10:32 πρβλ. Ἑβρ. 13:15. Ὁδῆ 8:3).

Στίχ. 3. Περὶ τῆς ἀφθόνου γνώσεως τοῦ Κυρίου ἐν τῷ πιστῷ πρβλ.

Ὁδ. 6:5. Τὸ στόμα τοῦ Κυρίου εἶναι ἀληθῆς Λόγος, ἐφ' ὅσον ὁ Κύριος εἶναι ἡ πηγὴ τῆς ἀληθείας, καὶ ἡ θύρα τοῦ φωτός Του. Ἐνταῦθα δέον νὰ ἐννοήσωμεν ἔχι μόνον τὸ στόμα τοῦ Κυρίου, ἀλλὰ καὶ τὸ στόμα τοῦ πιστοῦ, δι' οὗ ὁ Κύριος ἐξαγγέλλει τὴν ἀλήθειάν Του καὶ τὸ φῶς Του. Ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ εἶναι ἀλήθεια καὶ φῶς, ἀλλὰ καὶ οἱ πιστοὶ εἶναι φορεῖς τῆς ἀληθείας καὶ φῶς τοῦ κόσμου (Ματθ. 5:14, 16. Ἐφεσ. 5:8. Α' Θεσσ. 5:5). Αὐτὸ ἄλλωστε καθίσταται ἐμφανέστερον ἐκ τοῦ ἀκολουθοῦντος στίχου.

Στίχ. 4. Αὐτὸ τὸ στόμα Του ὁ Ὑψιστος ἔχει χαρίσει εἰς τοὺς κόσμους Του. Ἐντὶ τοῦ «Κόσμου» ὑπάρχει καὶ ἡ ἀπόδοσις «Αἰῶνας», εἷς ὅρος, ὅστις διαδραματίζει σπουδαῖον ρόλον εἰς τὰ γνωστικὰ συστήματα, ἀπαντᾷ ἄμφω καὶ εἰς τὴν Κ.Δ. ὑπὸ διαφόρους ἐννοίας (Α' Κορ. 10:11. Ἐφεσ. 3:11. Α' Τιμ. 1:17. Ἐβρ. 1:2. 11:3. Ἀποκ. 15:3). Οἱ ὑποστηρίζοντες τὴν γνωστικὴν χροιάν τῶν Ὁδῶν ἀποδίδουν εἰς τοὺς «Αἰῶνας» γνωστικὴν σημασίαν, προσωποποιῦντες αὐτούς. Ἡ ἐναλλαγὴ ἄμφω τῶν ὄρων «κόσμος» ἢ «αἰῶνας» εἰς τὴν ἀπόδοσιν τοῦ συριακοῦ κειμένου μαρτυρεῖ, ὅτι ὁ ὅρος «αἰῶνες» λαμβάνεται ὑπὸ τὴν ἐννοίαν τοῦ ὄρου «κόσμος», ὑφ' ἣν σημασίαν ἀπαντᾷ τὸ «αἰῶνες» ἐν τῇ Κ.Δ. (Ἐβρ. 1:2. 11:3). Οἱ «αἰῶνες» εἰς τὸ γνωστικὸν σύστημα τοῦ Βαλεντινίου ἀποτελοῦν μέρος τοῦ πληρώματος καὶ εἶναι Τριάντα (30), ἔχοντες, κατὰ τοὺς Βαλεντινιανούς, τὴν ἀρχὴν των εἰς τὴν Π.Δ.¹². Ἡ περὶ αἰῶνων διδασκαλία τῶν Γνωστικῶν γενικῶς ἀνάγεται εἰς τὰς ἑλληνιστικὰς θρησκείας καὶ εἰς περσικὰς πηγὰς, ὑποστᾶσα περαιτέρω μυθολογικὴν ἐπεξεργασίαν εἰς τὸν ἑλληνιστικὸν γνωστικισμόν¹³. Ἡ περὶ αἰῶνος ἢ αἰῶνων χριστιανικὴ ἐκδοχὴ ἀνάγεται εἰς τὴν ἰουδαϊκὴν ἀποκαλυπτικὴν γραμματείαν, παρ' ἣ ὁ ὅρος ἀπαντᾷ συχνὰ καὶ ὑπὸ διαφόρους ἐννοίας¹⁴. Ὁ προκείμενος στχ. δὲν φαίνεται νὰ ἔχη μυθολογικὴν γνωστικὴν ἀπόχρωσιν. Διὰ τοῦ «κόσμος» δηλοῦται τὸ σύμπαν, ὁ δημιουργηθεὶς ὑπὸ τοῦ Θεοῦ κόσμος, οἱ «αἰῶνες» τοῦ Ἐβρ. 1:2. 11:3. Ἄλλωστε ὁ ὅλος στχ. ἐμφανίζει παλαιοδιαθηκικὴν ὀρολογίαν («Ὑψιστος, ὠραιότης, διερμηνεῖς, ἔπαινος, ὁμολογεῖν, βουλή, κήρυκες, παιδαγωγοί, δοῦλοι κλπ.).

Ἡ ὠραιότης καὶ ἁρμονία τῆς φύσεως ἐξαγγέλλουν τὸν ἔπαινον τοῦ Ὑψίστου (πρβλ. Ψαλμ. 8:1,3. 18(19):1. 49(50):6. 68(69):34. 88(89):5. Δαν. 4:59), ὁμολογοῦν τὴν βουλήν Του, κηρύσσουν τὴν σκέψιν Του καὶ τέλος

12. Περὶ τῶν αἰῶνων παρὰ τοῖς Γνωστικοῖς, πρβλ. Εἰρηναίου, Ἐλεγχος καὶ Ἀνατροπὴ τῆς Ψευδωνύμου Γνώσεως: εἰς Βιβλ. Ἑλλην. Πατέρων καὶ Ἐκκλησιῶν. Συγγραφέων, 5, σ.93-139. Ἰππολύτου, Κατὰ πασῶν αἱρέσεων, ἀπόθ. 5:292-345. R. M. Grant, Gnosticism and Early Christianity, σ. 51-56. H. Jonas, The Gnostic Religion, 1970² σ. 51-54.

13. R. M. Grant, Ἐνθ' ἄν., H. Jonas, Ἐνθ' ἄν.

14. Kittel, Theol. Dict. of the N.T. (Eng. trans.), vol. I, σ. 197-208.

διαπαιδαγωγούν τούς δούλους Του. Ἐχομεν ἐναυῦθα ἐν εἶδος κοσμολογικῆς ἀποδείξεως τῆς ὑπάρξεως τοῦ Θεοῦ τοῦ τὰ πάντα ἐν σοφίᾳ ποιήσαντος.

Διὰ τὸ «παιδαγωγός» πρβλ. Γαλ. 3:24-25.

Στίχ. 5. Ἀπὸ τοῦ στίχ. τούτου μέχρι τοῦ τέλους τῆς Ὠδῆς ἐκτίθεται ἡ περὶ Λόγου διδασκαλία, ὑπὸ τὰς διαφόρους αὐτῆς ἐκφάνσεις, τῆς ὁποίας διδασκαλίας ἡ πηγὴ δέον νὰ ἀναζητηθῇ εἰς τὰ διάφορα θρησκευτικὰ ρεύματα τῆς ἐποχῆς καὶ εἰς τὴν Κ.Δ., ὡς θὰ ἴδωμεν.

Ἐν τῷ προκειμένῳ στίχ. ἀναφέρονται δύο χαρακτηριστικὰ τοῦ Λόγου: ἡ τ α χ ὕ τ η ς καὶ ἡ ὀ ξ ὕ τ η ς Αὐτοῦ. Περὶ τῆς πηγῆς τῶν χαρακτηριστικῶν τούτων τοῦ Λόγου παρέχει εἰς ἡμᾶς μαρτυρίαν τὸ Ἑβρ. 4:12 «Ζῶν γὰρ ὁ λόγος τοῦ θεοῦ καὶ ἐνεργῆς καὶ τομώτερος ὑπὲρ πᾶσαν μάχαιραν δίστομον καὶ διεικνύμενος ἄχρι μερισμοῦ ψυχῆς καὶ πνεύματος, ἀρμῶν τε καὶ μυελῶν, καὶ κριτικὸς ἐνθυμήσεων καὶ ἐννοιῶν καρδίας».

Οἱ Στωϊκοὶ οὐδὲν τοιοῦτον χαρακτηριστικὸν τοῦ Λόγου ἀναφέρουν. Ὁ δὲ Φίλων (περὶ Μετονομαζομένων, 108) ἀποδίδει δξύτητα εἰς τὸν Λόγον, ὄντα ἱκανὸν «μαστεύειν καὶ ἀναζητεῖν ἕκαστα» καὶ καλεῖ αὐτὸν τ ο μ έ α (Τίς ὁ τῶν θεῶν ἐστὶν κληρον. 130). Τόσον ἡ ὀ ξ ὕ τ η ς, ὅσον καὶ ἡ τ α χ ὕ τ η ς εἶναι γνωρίσματα τοῦ Λόγου ὡς διαπερῶντος τὰ πάντα καὶ καλύπτοντος τὸ πᾶν, ὡς ἐμφαίνεται καὶ ἐκ τοῦ στίχ. 6α «καὶ ἡ πορεία του δὲν γνωρίζει ὄρια». Ὡς πνευματικὴ ἀρχή, ὁ Λόγος εἶναι ἀπεριόριστος καὶ ἀεικίνητος καὶ διαπερᾶ τὸ πᾶν.

Στίχ. 6. Τὸ πρῶτον μέρος τοῦ στίχ. συνδέεται πρὸς τὸν στίχ. 5, ὡς εἶδομεν. Εἰς τὸ δεύτερον μέρος καθορίζεται τὸ ἀλάθητον καὶ ἡ σταθερότης τοῦ Λόγου, ὅστις οὐδέποτε ἐκπίπτει.

Τὰ χαρακτηριστικὰ ταῦτα εἶναι συναφῆ πρὸς τὴν φύσιν τοῦ Λόγου. ὅστις ὡς θεός, τόσον κατὰ τὴν Κ.Δ., ὅσον καὶ κατὰ τὴν φιλόνοιον ἐκδοχὴν, εἶναι βέβαιος, σταθερὸς καὶ ἀμετάβλητος. Εἶναι οὗτος ἡ παγκόσμιος ἀρμονία, ἡ ἐξασφαλίζουσα τὴν τάξιν εἰς τὸ σύμπαν καὶ κατευθύνουσα αὐτὸ εἰς τοὺς σκοπούς του.

Στίχ. 7. Ἀπόλυτος συνέπεια χαρακτηρίζει τὴν δρᾶσιν τοῦ Λόγου. Αὐτὸς εἶναι φ ὤ ς καὶ ἀ ν α τ ο λ ῆ τ ῆ ς σ κ έ ψ ε ω ς. Ὁ Frankenberg ("Ἐνθ' ἀν.", σ. 15) ἀποδίδει τὸ «ἀνατολὴ τῆς σκέψεως» διὰ τοῦ «ἐκλαμψις λογισμοῦ», ὅπερ θεωροῦμεν ὀρθώτερον. Φ ὤ ς λοιπὸν καὶ ἐ κ λ α μ ψ ι ς τοῦ λ ο γ ι σ μ ο ὦ εἶναι ὁ Λόγος. Περὶ τοῦ Λόγου, ὡς φωτός, ὀμιλεῖ τὸ κατὰ Ἰωάννην Εὐαγγέλιον (1:4. 3:19. 8:12). Τὸ αὐτὸ Εὐαγγέλιον ὀμιλεῖ περὶ τοῦ διὰ τοῦ Λόγου φωτισμοῦ τοῦ νοῦ καὶ τῆς καρδίας (Ἰωάν. 1:9). Ὁμοίως ὁ Παῦλος ὀμιλεῖ περὶ φωτισμοῦ τῆς γνώσεως τῆς δόξης τοῦ Θεοῦ ἐν προσώπῳ Ἰησοῦ Χριστοῦ (Β' Κορ. 4:4,6).

Αἱ ιδιότητες αὗται τοῦ Λόγου ἀναφέρονται καὶ εἰς τὸν Φίλωνα τὸν

Ἰαλεξανδρέα¹⁵ καὶ εἰς τὴν ἑλληνιστικὴν παράδοσιν¹⁶. Ὁ ἡμέτερος ὁμῶς στίχ., ἂν καὶ ἐξ ἐπόψεως ὀρολογίας εἶναι συγγενὴς πρὸς τὴν ἑλληνιστικὴν παράδοσιν, ὁμιλεῖ σαφῶς περὶ τοῦ Φωτὸς τῆς Ἀποκαλύψεως καὶ τῆς διὰ τοῦ Λόγου τοῦ Θεοῦ, ἐν σαρκὶ ἐπιφανέντος, ἐκλάμψεως τοῦ ἀνθρωπίνου νοῦ πρὸς γνῶσιν καὶ προσοικειώσιν τῆς ἀληθείας.

Στίχ. 8. Ἡ εἰκὼν τοῦ στίχ. τούτου εἶναι λίαν παραστατικὴ. Ὁ συγγραφεὺς παριστᾷ τὸ σύμπαν, τοὺς κόσμους, συνδιαλεγόμενους πρὸς ἀλλήλους τῇ μεσιτείᾳ καὶ παρεμβάσει τοῦ Λόγου, ὅστις διαρρέει τὰ πάντα καὶ συνδέει αὐτὰ καὶ ἐξασφαλίζει εἰς αὐτὰ ἄρμονίαν καὶ συνοχὴν. Ἡ διὰ τῶν πάντων διέλευσις τοῦ Λόγου ἀποτελεῖ κύριον γνῶρισμα αὐτοῦ τόσον εἰς τὴν στωϊκὴν παράδοσιν, ὅσον καὶ εἰς τὸν Φίλωνα τὸν Ἰαλεξανδρέα. Ὁ διὰ πάντων διήκων Λόγος εἶναι ἡ συνεκτικὴ τῶν πάντων ἀρχή. Περὶ τῆς δημιουργίας τῶν πάντων καὶ τῆς συνοχῆς αὐτῶν διὰ τοῦ Λόγου ποιεῖται λόγον ἢ βιβλικὴ παράδοσις ἐπίσης (Ψαλμ. 32(33):6. Σοφ. Σολ. 9:1. Σοφ. Σειρ. 43:26. Ἰωάν. 1:2-3, 10. Α' Κορ. 8:6. Κολ. 1:16-20). Ὁ Λόγος συνέχει τὰ πάντα καὶ συντηρεῖ αὐτὰ καὶ ἐνοῖ αὐτὰ εἰς ἓν ἄρμονικὸν σύνολον ὁ ν τ ο λ ο γ ι κ ῶ ς καὶ σ ω τ η ρ ι ο λ ο γ ι κ ῶ ς.

Τὸ δεύτερον ἡμιστίχιον ἔχει ἀποτελέσει ἰσχυρὸν ἔρεισμα διὰ τὴν γνωστικὴν ἀπόχρωσιν τῆς Ῥῥῆς, λόγῳ τῆς μνείας τῶν σ ι ω π η λ ῶ ν, οἵτινες κατὰ τοὺς Βαλεντινιανοὺς ὑπαινίσσονται τὴν ἀρχέγονον σ ι ω π ῆ ν, ἐξ ἧς προῆλθον οἱ διάφοροι α ἰ ῶ ν ε ς τῶν Γνωστικῶν, ἧτις σ ι ω π ῆ καλεῖται καὶ χ ἄ ρ ι ς καὶ ἔ ν ν ο ι α, ὡς μᾶς πληροφορεῖ ὁ Εἰρηναῖος ("Ἐνθ' ἄν., 1:1). Γνωστῆς ὁμῶς οὔσης τῆς ἐπιδράσεως τῶν Γνωστικῶν ἐκ τῆς βιβλικῆς παραδόσεως καὶ δὴ τῆς Ἰωαννείου γραμματείας, οὐδεὶς λόγος συντρέχει νὰ ἐκλάβωμεν τὸ «σιωπηλοῖ» ἐνταῦθα ὑπὸ μυθολογικὴν γνωστικὴν ἔννοιαν. "Ἄλλωστε κατὰ τὰ γνωστικὰ συστήματα ὁ Λόγος προέρχεται ἐκ τῆς σιωπῆς (Εἰρην. Ἐνθ' ἄν., 1:1) καὶ δὲν περιέχει αὐτήν, ὡς ὑπαινίσσεται τὸ 2ον ἡμιστίχιον τοῦ στίχ. 8. Ἐξ ἄλλου κατὰ βιβλικὴν καὶ πατερικὴν ἐκδοχὴν ὁ Λόγος περιέχει τὰ πάντα καὶ ἀποτελεῖ τὴν σκέψιν τοῦ Πατρὸς καὶ δι' αὐτοῦ τοῦ Λόγου λαμβάνουν ὑπαρξιν καὶ ὑπόστασιν τὰ πάντα (πρβλ. B e r n a r d, "Ἐνθ' ἄν., σ. 28-29).

Στίχ. 9. Τὸ πρῶτον ἡμιστίχιον ὁμιλεῖ περὶ ἀγάπης καὶ ἄρμονίας, αἵτινες προῆλθον ἐκ τοῦ Λόγου, συνδυαζόμενου οὕτω τοῦ κοσμολογικοῦ καὶ σωτηριολογικοῦ ῥόλου τοῦ Λόγου.

Τὸ ὑπόλοιπον τοῦ στίχ. ἐννοιολογικῶς ἐπαναλαμβάνει τὸν στίχ. 8, τοῦ τελευταίου μέρους μαρτυροῦντος σαφῶς τὴν διὰ πάντων διέλευσιν τοῦ Λόγου.

15. Περὶ Κοσμοποιτίας, 31. Περὶ Ἐνυπνίων, 1, 71, 86. Ὅτι ἔτρεπτον τὸ θεῖον, 134-135.

16. Bultmann, The Gospel of John, σ. 40 ἐξ.

Στίχ. 10. Διὰ τῆς παγκοσμίου ἁρμονίας τὰ σύμπαντα ἀναγνωρίζουν τὸν Δημιουργόν Των, τὸ στόμα τοῦ Ὅποιου ἐλάλησεν εἰς αὐτὰ καὶ διηρμήνευσεν εἰς αὐτὰ τὴν ὑπὸ τοῦ Ὑψίστου δημιουργίαν των. Ἐὰν ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ εἶναι τὸ στόμα τοῦ Ὑψίστου τότε ἡ ἀποκάλυψις γίνεται διὰ τοῦ Λόγου, ὡς διαπερῶντος τὰ πάντα καὶ φωτίζοντος αὐτά. Ἡ βιβλικὴ ὑφή τοῦ στίχ. εἶναι καταφανής.

Στίχ. 11. Ὁ ποιητὴς εἰς τὸν στίχ. τοῦτον ἔρχεται νὰ ἐξετάσῃ τὴν σχέσιν τοῦ Λόγου πρὸς τὸν ἄνθρωπον. Οἱ προηγούμενοι στίχοι διηρένησαν τὸν κοσμικὸν Λόγον, τὴν σχέσιν Λόγου-κόσμου. Ἐνταῦθα καθορίζεται ἡ σχέσις Λόγου-ἄνθρώπου. Ὁ ἄνθρωπος εἶναι τὸ κατοικητήριον τοῦ Λόγου, τὸ ἐνδιαίτημα, ἐν ᾧ ὁ Λόγος δρᾷ καὶ ἀναπαύεται. Ἡ σχέσις τοῦ ποιητοῦ πρὸς τὴν περὶ Λόγου διδασκαλίαν τοῦ Φίλωνος εἶναι καταφανής. Περὶ τῆς ἐν τῷ ἄνθρωπῳ ἐνοικήσεως τοῦ λόγου, ὡς λογικῆς ἀρχῆς, ποιοῦσι λόγον καὶ οἱ Στωϊκοί, οἵτινες διαφοροποιοῦν τὰ ζῶα ἀπὸ τὸν ἄνθρωπον, καθότι εἰς τὸν τελευταῖον φύσει δέδοται ὁ λόγος¹⁷. Ὁ ἄνθρωπος κοινωνεῖ τῷ Θεῷ διὰ μέσου τοῦ λόγου¹⁸, ὅστις «μέχρι ἀνθρώπου καταβαίνων, οὐδὲν ἄλλο ἐστὶν ἢ πνεῦμα σωματικόν»¹⁹. Ἐνταῦθα ὅμως πρόκειται περὶ ἐμφύτου ἀρχῆς, δεδομένης ἀρχῆθεν εἰς τὸν ἄνθρωπον, κατὰ τὸν πανθειστικὸν τρόπον, γνωστὸν εἰς τοὺς Στωϊκοὺς.

Ὁ Φίλων, ὅμως, συνδυάζων βιβλικὴν καὶ φιλοσοφικὴν παράδοσιν, ὁμιλεῖ σαφῶς περὶ τοῦ Λόγου τοῦ Θεοῦ, ἐνοικοῦντος εἰς τὸν ἄνθρωπον καὶ κατευθύνοντος αὐτὸν πρὸς τὴν τελείωσιν καὶ τὴν πρὸς τὸν Θεὸν ὁμοίωσιν²⁰.

Πέραν ὅμως τῶν φιλοσοφικῶν καὶ θεολογικῶν ρευμάτων, ἡ Κ.Δ. σαφῶς ὁμιλεῖ περὶ τοῦ ἀνθρώπου, ὡς κατοικητηρίου τοῦ Λόγου καὶ Αὐτοῦ εἰσέτι τοῦ Θεοῦ. Τὸ Ἐφεσ. 2:22 ὁμιλεῖ περὶ τῶν χριστιανῶν ὡς ναοῦ ἁγίου ἐν Κυρίῳ, ἐν τῷ ᾧ ὁποῖον πρέπει ὅλοι νὰ συνοικοδομῶνται «εἰς κατοικητήριον τοῦ Θεοῦ ἐν πνεύματι». Οἱ πιστοὶ εἶναι ναὸς Θεοῦ ζῶντος καὶ τοῦ ἐν αὐτοῖς ἁγίου Πνεύματος (Α' Κορ. 6:19), ἐν αὐτοῖς δὲ ἐνοικεῖ ὁ λόγος τοῦ Χριστοῦ (Κολ. 3:16) καὶ ἐμπεριπατεῖ ὁ Θεὸς (Β' Κορ. 6:16). Κατ' ἐπέκτασιν δέ, κατοικεῖ ὅλος ὁ Χριστὸς διὰ πίστεως εἰς τὰς καρδίας τῶν πιστῶν (Ἐφεσ. 3:17). Εἰς δὲ τὸν Ἰωάννην, ἐνθα ὁ Χριστὸς περιγράφεται ὡς Λόγος(1:1), πολλάκις γίνεται μνεῖα τῆς ἐνοικήσεως τοῦ Λόγου εἰς τοὺς πιστοὺς. (Ἰωάν. 14:23). Ὁ Λόγος ἐσκήνωσεν εἰς τοὺς πιστοὺς (Ἰωάν. 1:14) καὶ ἐκ τοῦ πληρώματος αὐτοῦ πάντες ἔλαβον (Ἰωάν. 1:16). «Ὅσοι δὲ ἔλαβον αὐτόν, ἔδωκεν αὐτοῖς ἐξουσίαν τέκνα Θεοῦ γενέσθαι». (Ἰωάν. 1:12).

17. J. Arnim, Stoicorum Veterum Fragmenta, I, 116, 6. II, 302,4. III, 43,18. II, 43, 18. 74,4. 41,31.

18. Arnim, Ἐνθ' ἄν., II, 169, 29. 328,11.

19. Arnim, Ἐνθ' ἄν., II, 310,24.

20. Περὶ Νόμων IV, 14. Περὶ Ἐνυπνίων I, 86. Ὅτι ἔτρεπτον τὸ θεῖον, 134.

Συνεπῶς, βάσει τῶν ἀνωτέρω, δυνάμεθα νὰ ἐντάξωμεν τὴν σκέψιν τοῦ συγγραφέως περὶ τοῦ ἀνθρώπου, ὡς κατοικητηρίου τοῦ Λόγου, ἐντὸς τῆς βιβλικῆς παραδόσεως καὶ οὐχὶ εἰς τὰ πλαίσια τῶν γνωστικῶν συστημάτων.

Τὸ 2ον ἡμιστίχιον διασαφηνίζει, ὅτι ἡ ἀλήθεια τοῦ Λόγου εἶναι ἀγάπη. Ἐνταῦθα ἔχομεν τὸν συνδυασμὸν θεωρητικῆς καὶ πρακτικῆς θρησκευτικῆς ἐνατενίσεως. Ἡ ἀλήθεια τοῦ Λόγου ἢ ἡ περὶ αὐτοῦ ἀλήθεια καταλήγει εἰς τὴν ἀγάπην. Ὁ πιστός, ἔχων τὴν ἀλήθειαν, κατ' ἀδῆριτον ἀνάγκην ἔχει καὶ τὴν ἀγάπην. Ἡ διδασκαλία εἶναι σαφῶς ἰωάννειος.

Κατὰ τὸν Ἰωάννην ὁ Θεὸς εἶναι ἀληθὴς καὶ ἀλήθεια (3:33. 8:26. 17:17), ἐν ταῦτῳ δὲ καὶ ἀγάπη (Α' Ἰωάν. 4:8,16). Ὡσαύτως καὶ ὁ Χριστός, ὡς Λόγος, εἶναι ἀλήθεια (Ἰωάν. 1:14. 14:6) καὶ ἀγάπη (Ἰωάν. 15:13). Συνεπῶς ὑπάρχει συνάρτησις ἀληθείας καὶ ἀγάπης. Ὁ γινώσκων τὸν Θεὸν ἀγαπᾷ Αὐτὸν καὶ τοὺς ἀνθρώπους. Ὁ μὴ ἀγαπῶν μένει ἐν τῇ σκοτίᾳ καὶ ἄρα οὐ γινώσκει τὸν Θεόν, ἤτοι τὴν ἀλήθειαν (Α' Ἰωάν. 2:9, 10, 11. 5:2-3). Ἡ θεωρητικὴ γνῶσις τοῦ Λόγου ὀλοκληροῦται εἰς τὰς προεκτάσεις αὐτῆς ἐν τῇ περιοχῇ τῆς ἀγάπης, ἄνευ τῆς ὁποίας ὁ Λόγος παραμένει ἄγνωστος καὶ ἀνενέργητος.

Στίχ. 12. Ὁ τελευταῖος οὗτος στίχ. μακαρίζει τοὺς διὰ τοῦ Λόγου κατανοοῦντας πάντα καὶ ἐκείνους, οἵτινες ἐγνώρισαν τὸν Κύριον ἐν τῇ ἀληθείᾳ Του. Ὁ Λόγος βοηθεῖ τοὺς ἀνθρώπους εἰς τὴν κτανόησιν τῶν πάντων καὶ Αὐτοῦ τοῦ Θεοῦ. Ἄνευ αὐτοῦ οὐδεὶς ἔρχεται πρὸς τὸν Πατέρα (Ἰωάν. 14:6). Αὐτὸς εἶναι ἡ θύρα δι' ἧς, «ἐάν τις εἰσέλθῃ σωθήσεται καὶ εἰσελεύσεται καὶ ἐξελεύσεται καὶ νομῆν εὐρήσει» (Ἰωάν. 10:9) Ἡ χάρις καὶ ἡ ἀλήθεια διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐγένετο (Ἰωάν. 1:17).

Περὶ τοῦ 2ου ἡμιστχ. πρβλ. Β' Ἰωάν. 1. Γ' Ἰωάν. 1. Κολ. 1:6. Ἡ γνῶσις τοῦ Κυρίου κατέστη δυνατὴ μόνον ἐν τῇ ἀληθείᾳ Του, ἣτοι ἐν τῷ Χριστῷ καὶ Λόγῳ Αὐτοῦ. Οὕτως ἡ ὅλη ᾠδὴ ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους ἐκτίθησι τὴν περὶ ἀληθείας διδασκαλίαν, ἣτις ἀποτελεῖ οὐσιῶδες στοιχεῖον ὄλων τῶν ᾠδῶν καὶ βασικὴ ἀρχὴ τῆς πνευματικῆς ἀναγεννήσεως τοῦ πιστοῦ.

ΩΔΗ 13η

1. Ἰδοῦ, ὁ Κύριος εἶναι τὸ ἔσοπτρον ἡμῶν·
ἀνοιξατε τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ ἴδετε αὐτοὺς ἐν Αὐτῷ·
καὶ μάθετε τὴν συμπεριφορὰν τοῦ προσώπου ὑμῶν.
2. Καὶ ἐξαγγείλατε ἔπαινον πρὸς τὸ πνεῦμά Του·
καὶ ἐξαλείψατε τὴν ἑνπαρότητα ἐκ τοῦ προσώπου ὑμῶν·
καὶ ἀγαπήσατε τὴν ἀγιότητά Του
καὶ ἐνδύσασθε αὐτήν·
3. καὶ ἅς εἴσθε ἄνευ κηλίδος διὰ παντὸς ἐνώπιον Αὐτοῦ.
Ἀλληλουῖα.

Ἡ Ὠδὴ εἶναι προτροπικὴ πρὸς ἠθικὴν τελειότητα. Ὁ ποιητὴς προτρέπει τοὺς πιστοὺς, ὅπως ρυθμίσουν τὴν συμπεριφορὰν των, ἔχοντες ὡς ἠθικὸν πρότυπον-ἔσοπτρον τὸν Κύριον. Δι' αὐτοῦ οὗτοι ἐξαγγέλλουν τὸν ἔπαινον τοῦ πνεύματός Του, ἀποβάλλουν τὴν ῥυπαρότητά των, ἐγκομποῦνται τὴν ἀγιότητα τοῦ Κυρίου καὶ ἐνδύονται αὐτήν. Καὶ οὕτω παρίστανται ἐνώπιόν Του ἄμωμοι καὶ ἀκηλίδωτοι.

Στίχ. 1. Ἡ ἔννοια τοῦ ἐσόπτρου ἀπαντᾷ εἰς τὴν Π.Δ. (Σοφ. Σολ. 7:26), ἔνθα ἡ Σοφία παρίσταται ὡς «ἔσοπτρον ἀκηλίδωτον τῆς τοῦ θεοῦ ἐνεργείας καὶ εἰκὼν τῆς ἀγαθότητος αὐτοῦ». Ἐν τῇ Κ.Δ. (Α' Κορ. 13:12) ἔχει τὴν ἔννοιαν τῆς μερικῆς ἀτενίσεως τῶν πραγμάτων ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν πλήρη, τὴν πρόσωπον πρὸς πρόσωπον ἐνατένισιν τοῦ Θεοῦ (πρβλ. ἐπίσης Ἰακώβ 1:23). Πλησιέστερον πρὸς τὴν ἔννοιαν τοῦ στίχ. τούτου εἶναι τὸ χωρίον τῆς Α' Κλήμ. 36:2, ἔχον οὕτως: «διὰ τούτου (Χριστοῦ) ἀτενίζομεν εἰς τὰ ὕψη τῶν οὐρανῶν· διὰ τούτου ἐνοπτριζόμεθα τὴν ἄμωμον καὶ ὑπερτάτην ὄψιν αὐτοῦ· διὰ τούτου ἠνεώχθησαν ἡμῶν οἱ ὀφθαλμοὶ τῆς καρδίας· διὰ τούτου ἡ ἀσύνετος καὶ ἐσκοτισμένη διάνοια ἡμῶν ἀναθάλλει εἰς τὸ θαυμαστὸν αὐτοῦ φῶς...».

Βεβαίως ἐνταῦθα ὁ Κύριος εἶναι τὸ ἔσοπτρον, ἐν ᾧ πᾶς τις ἀξιολογεῖ τὴν ἠθικὴν του κατάστασιν. Ἐν τῷ Κυρίῳ, ὡς ὑπογραμμῶ, σταθμίζει τις τὴν συμπεριφορὰν του.

Στίχ. 2. Ὁ ποιητὴς προτρέπει τοὺς πιστοὺς 1) εἰς τὴν ἐξύμνησιν τοῦ πνεύματος τοῦ Κυρίου (πρβλ. Β' Κορ. 3:17)· 2) εἰς τὴν ἀπάλειψιν πάσης ῥυπαρότητος· 3) εἰς τὴν ἀγάπησιν τῆς θείας ἀγιότητος· καὶ 4) εἰς τὴν ἐγκύλιψιν τῆς ἀγιότητος. Ἡ ὅλη ὁρολογία τοῦ στίχ. εἶναι βιβλική. Ἀλλὰ καὶ ἡ ἰδεολογικὴ του ὕψη εἶναι ὀρθόδοξος χριστιανικὴ. Τελικὸς σκοπὸς τοῦ πιστοῦ εἶναι ὁ ἅγιος ὁ αὐτοῦ (πρβλ. Α' Πέτρ. 1:15-16· ἀλλὰ κατὰ τὸν καλέσαντα ὑμᾶς ἅγιον καὶ αὐτοὶ ἅγιοι ἐν πάσῃ ἀναστροφῇ γενήθητε, διότι γέγραπται, «Ἄγιοι ἔσεσθε, ὅτι ἐγὼ ἅγιος»).

Στίχ. 3. Ἀποτέλεσμα τῆς ἀνθήσεως τῆς ἀγιότητος εἰς τοὺς πιστοὺς εἶναι ἡ παράστασις αὐτῶν ἐνώπιον τοῦ Κυρίου ἄνευ κηλίδος καὶ ῥύπου. Ὁ στίχ. εἶναι ἐσχατολογικὸς καὶ βεβαιοῖ τὴν ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ αἰώνιαν παρουσίαν τῶν πιστῶν, οἵτινες διὰ τῆς ἀγιότητος καὶ τελειότητος καθίστανται ἀθάνατοι καὶ ἀφθαρτοί, ὡς ἐνδεδυμένοι τὸν ἀθάνατον καὶ ἀφθαρτον Κύριον (πρβλ. Ὠδὴ 3:10-11).

ΩΔΗ 14η

1. Ὡς οἱ ὀφθαλμοὶ νιοῦ πρὸς τὸν πατέρα του,
οὕτως οἱ ὀφθαλμοί μου, Κύριε, διὰ παντός πρὸς Σέ.
2. Διότι μετὰ Σοῦ εἶναι τὰ στήθη μου καὶ ἡ εὐφροσύνη μου.

3. Μὴ ἀποστρέψῃς τοὺς οἰκτιρομῶς Σου, ἀπ' ἐμοῦ, Κύριε·
μηδὲ ἀντανέλλῃς τὸ ἔλεός Σου ἀπ' ἐμοῦ.
4. Ἐκτεινον τὴν δεξιάν Σου, Κύριε, διὰ παντός πρὸς με
καὶ δδήγησόν με, μέχρι τέλους, κατὰ τὸ θέλημά Σου·
5. Ἐπίτρεπον εἰς ἐμὲ νὰ εἶμαι εὐάρεστος ἐνώπιόν Σου,
ἐνεκα τῆς δόξης Σου καὶ τοῦ ὀνόματός Σου.
6. Ῥῥοαί με ἀπὸ τοῦ πονηροῦ·
καὶ ἐπίτρεπον τὴν πραότητα Σου, Κύριε, νὰ κατοικήσῃ ἐν ἐμοί
καὶ τοὺς καρποὺς τῆς ἀγάπης Σου (νὰ κατοικήσουν ἐν ἐμοί).
7. Δίδαξόν με τοὺς Ψαλμοὺς τῆς ἀληθείας Σου,
εἰς τὸ καρποφορῆσαί με ἐν Σοί.
8. Καὶ φανέρωσον εἰς ἐμὲ τὸ δὲν τοῦ ἁγίου Σου πνεύματος,
ὥστε δι' ὄλων τῶν ὑπομνήσεών του νὰ δύναμαι νὰ ὑμῶ Σε, Κύριε.
9. Καί, κατὰ τὸ πλῆθος τῶν πολλῶν οἰκτιρῶν Σου,
οὕτω θὰ δώσης εἰς ἐμέ·
καὶ σπεύσον νὰ ἱκανοποιήσης τὰς αἰτήσεις ἡμῶν·
καὶ Σὺ εἶσαι ἱκανὸς δι' ὅλας ἡμῶν τὰς ἀνάγκας.
Ἀλληλοῦα.

Ἡ ᾠδὴ συμφωνεῖ πλήρως πρὸς τοὺς Ψαλμοὺς τῆς Π.Δ. (Bernard, Ἔνθ' ἄν., σ. 77). Ἡ ὁρολογία, ἡ στιχουργία, ἡ θερμότης τοῦ αἰσθήματος, ἡ ἀφοσίωσις τοῦ πιστοῦ, ἡ ἔξαρσις τοῦ μεγαλείου τοῦ Θεοῦ καὶ ὁ τονισμὸς τῶν φιλανθρώπων ιδιοτήτων Του, πάντα ταῦτα ὑπενθυμίζουν παλαιδιαθηρικῶν Ψαλμῶν παρακλήσεως. Ἐξεταζομένη ὅμως ἐγγύτερον, ὡς θὰ ἴδωμεν, ἡ ᾠδὴ ἐμφανίζει καὶ καινοδιαθηρικὴν ὁρολογίαν καὶ προϋποθέτει τὴν βαθεῖαν ὑπὸ τοῦ συγγραφέως γνῶσιν διδασκαλίας τῆς Κ.Δ.

Στίχ. 1. Ἡ ᾠδὴ ἀρχεται δι' εἰκόνας εἰλημμένης ἐκ τοῦ Ψαλμ. 122 (123):2 μὲ μόνην τὴν διαφοράν, ὅτι εἰς τὸν Ψαλμὸν διατυποῦται ἡ σχέσις δούλων-κυρίων, ἐνῶ ἐνταῦθα ἡ σχέσις εἶναι υἱοῦ-πατρός, ὅπερ καθιστᾷ τὴν εἰκόνα ἐντονωτέραν καὶ σμικρύνει τὸ μέγεθος τῆς ἀποστάσεως. Ἡ σχέσις πατρός-υἱοῦ εἶναι ἡ θερμότερα, ἥτις δύναται νὰ ὑπάρξῃ. Μεταξὺ Κυρίου καὶ πιστοῦ ὑφίσταται σχέσις πατρός-υἱοῦ καὶ υἱοῦ-πατρός, προερχομένη προφανῶς ἐκ τῆς ἀναγεννήσεως τοῦ πιστοῦ καὶ τῆς ἐξ αὐτῆς ἀποκτήσεως τοῦ δώρου τῆς υἱοθεσίας. Ἀκλινῶς καὶ μονίμως εἶναι ἐστραμμένοι οἱ ὀφθαλμοὶ τοῦ πιστοῦ πρὸς τὸν Κύριον.

Στίχ. 2. Τὴν σχέσιν ταύτην πατρός-υἱοῦ αἰτιολογεῖ ὁ ποιητὴς ἀνα-

φέρων, ὅτι τὰ στήθη του (πρβλ. ᾠδὴ 8:17), αἱ τέρψεις του, ἡ εὐφροσύνη του, εἶναι μετὰ τοῦ Κυρίου (πρβλ. Α΄ Θεσσ. 2:7). Μακρὰν τοῦ Κυρίου δὲν ὑπάρχει διὰ τὸν πιστὸν ζωὴ ἢ τέρψις.

Στίχ. 3. Οἱ οἰκτιρμοὶ καὶ τὸ ἔλεος τοῦ Κυρίου εἶναι πολύτιμοι διὰ τὸν πιστὸν. Ἡ θεία εὐσπλαγχνία εἶναι παράγων σωτηρίας καὶ ἐμμοιῆς τοῦ πιστοῦ εἰς τὴν κατὰ Θεὸν ζωὴν. Ἐνταῦθα ἐξαιρεται τὸ εὐθραυστον τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως καὶ ἡ παντοδυναμία τοῦ Κυρίου. (Ψαλμ. 39(40):11. Γ. Μακ. 2:20. Ψαλμ. 12(13):5. 25(26):3. 32(33):22. 35(36):10. 65(66):20. 84(85):7).

Στίχ. 4. Ἡ προστατευτικὴ ἀσπίς τοῦ Κυρίου συμβολίζεται διὰ τῆς ἐκτάσεως τῆς δεξιᾶς Αὐτοῦ (Σοφον. 1:4. 2:13. Ἱερ. 1:9. 6:12). Δι' αὐτῆς δὲ ἐκφράζεται καὶ ἡ καταστρεπτικὴ τοῦ Θεοῦ δύναμις (Ἱεζ. 6:14).

Περὶ τοῦ ἀδῆγησόν με κατὰ τὸ θέλημά Σου» πρβλ. Ψαλμ. 106(107):30.

Στίχ. 5. Ἡ εὐαρέστησις τοῦ ἀνθρώπου ἐνώπιον τοῦ Κυρίου ἀποτελεῖ θεῖαν ἐπιταγὴν καὶ προϋπέθεσιν διὰ τὴν ἐπίτευξιν αἰωνίου ζωῆς.

Ἡ ἐναντι τοῦ Θεοῦ εὐαρέστησις τοῦ ἀνθρώπου ἐκδηλοῦται διὰ τῆς τηρήσεως τῶν ἐντολῶν καὶ διὰ τοῦ ἁγιασμοῦ (Ρωμ. 12:1,2. 14:18. Β΄ Κορ. 5:9. Φιλιπ. 4:18. Ἐφεσ. 5:10. Κολ. 3:20). Ἡ εὐαρέστησις αὕτη γίνεται ἔνεκα τῆς δόξης καὶ τοῦ ὀνόματος τοῦ Κυρίου (πρβλ. Ψαλμ. 24(25):11. 30(31):4. 53(54):3. 78(79):9. 142(143):11) ἢ ἔνεκεν τῆς δόξης τοῦ ὀνοματός Του. Ἡ δόξα καὶ τὸ ὄνομα τοῦ Κυρίου δέον νὰ ἀποτελοῦν τὸν κύριον στόχον ἐνεργείας καὶ δράσεως τοῦ πιστοῦ.

Στίχ. 6. Τὸ πρῶτον μέρος τοῦ στίχ. ἀπηχεῖ αἴτημα τῆς Κυριακῆς προσευχῆς, ἥνπερ φαίνεται νὰ ἔχη ὑπ' ὄψιν ὁ συγγραφεὺς (πρβλ. Ἰωάν. 17:15. Β΄. Θεσσ. 3:3. Β΄. Τιμ. 4:18). Τὸ αἴτημα πιθανὸν νὰ ὑπαινίσσεται δοκιμασίαν ἢ γενικῶς νὰ ἀναφέρηται εἰς τὴν ἀνάγκην τοῦ πιστοῦ νὰ σωθῆ ἐκ πάσης πονηρᾶς περιστάσεως.

Τὸ λοιπὸν μέρος τοῦ στίχ. ἀναφέρεται εἰς αἴτημα τοῦ ποιητοῦ, ὅπως ἡ πρῶτης καὶ ἡ ἀγάπη τοῦ Κυρίου κατοικήσουσιν εἰς τὴν ψυχὴν του. Ὁ πιστὸς ἔχει ἀνάγκην τῆς ἐν αὐτῷ μορφώσεως τῆς εἰκόνης τοῦ Κυρίου, Ὁστις εἶναι πρῶτος καὶ ἀγαπῶν (Ματθ. 11:29. 21:5). Ἀμφοτέραι, πρῶτης καὶ ἀγάπη, συνιστοῦν καρποὺς τοῦ Ἁγίου Πνεύματος (Γαλ. 5:23. Κολ. 3:12-14).

Στίχ. 7. Ὁ ποιητὴς ποιεῖται λόγον περὶ ψαλμῶν τῆς ἀληθείας τοῦ Κυρίου, οὓς δέον νὰ γνωρίζῃ οὗτος καὶ ἐκφωνῆ, προκειμένου νὰ φέρῃ καρπὸν πνευματικὸν ἐν Κυρίῳ. Δὲν γνωρίζομεν, ἐὰν πρόκειται περὶ βιβλίου ψαλμῶν, ἐχόντων ὡς περιεχόμενον τὴν ἐξύμνησιν τῆς ἀληθείας τοῦ Κυρίου· οὔτε ἐὰν ὑπαινίσσεται τὸ Βιβλίον τῶν Ψαλμῶν, τὸ ὁποῖον θὰ εἶχεν ὑπ' ὄψιν ἡ Ἐκκλησία. Ἐννοεῖ μήπως ἐνταῦθα τοὺς ψαλμοὺς τοὺς γνησίους ἐν ἀντιθέσει πρὸς βιβλία ψαλμῶν, ὄντα ἐν χρήσει παρὰ τοῖς αἰρετικοῖς τῆς ἐποχῆς του; Δὲν ἀποκλείεται. Ἴσως ὁ ποιητὴς νὰ ἐννοῇ τρόπους ἐξυμνήσεως τῆς ἀληθείας τοῦ Κυρίου ἢ ὑπὸ τοῦ Κυρίου ἐξαγγελίαν τῆς ἀληθείας Του, ἵνα, γνωρίζων αὐτὴν, ὁ

πιστὸς καρποφορῆ ἐν Κυρίῳ. Ἡ ἀλήθεια ὁμῶς ἐφανερώθη διὰ Χριστοῦ. Καὶ συνεπῶς ἔργον τῆς Ἐκκλησίας εἶναι ἡ κήρυξις τῆς ἀληθείας εἰς τοὺς πιστοὺς. Ἐκ τοῦ ἀκολουθοῦντος στίχ. δυνάμεθα νὰ συμπεράνωμεν, ὅτι ὁ ποιητὴς μεταφορικῶς ζητεῖ περαιτέρω φανέρωσιν τῆς ἀληθείας διὰ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος.

Στίχ. 8. Ὁ στίχ. βρίθκει ἰωαννεῶν ἐκφράσεων (φανέρωσον, ὑπομνήσεων). Ὁ ποιητὴς ἐξαιτεῖται τὴν χάριν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, "Ὅπερ διὰ τῶν ὑπομνήσεων Του (πρβλ. Ἰωάν. 14:26) θὰ φανερώσῃ ὅλην τὴν ἀλήθειαν καὶ θὰ ὀδηγήσῃ τὸν πιστὸν εἰς τὴν ἀνύμνησιν τοῦ Κυρίου. Ὡς πρὸς τὸν χαρακτηρισμὸν τοῦ ἁγίου Πνεύματος ὡς ὀξέος, πρβλ. ᾠδὴ 12:5, ἐνθα ἀναφέρεται ἡ ὀξύτης τοῦ Λόγου τοῦ Θεοῦ.

Στίχ. 9. Τὸ πρῶτον μέρος τοῦ στίχ. τονίζει τὴν σημασίαν τοῦ πλήθους τῶν οἰκτιρῶν τοῦ Κυρίου (πρβλ. Ψαλμ. 50(51):1) πρὸς εὐεργεσίαν τοῦ ἀνθρώπου. Εἰς τὸ δεύτερον μέρος ζητεῖ ὁ ποιητὴς τὴν ἱκανοποίησιν τῶν αἰτήσεων τῆς Ἐκκλησίας ὑπὸ τοῦ Κυρίου, χωρὶς καὶ νὰ προσδιορίζῃ αὐτὰς ἐγγύτερον. Ἐννοεῖ μᾶλλον τὰς πάσης φύσεως αἰτήσεις, τὰς ἀγαθὰς βεβαίως. Καὶ ὁ στίχ. καὶ ἡ ᾠδὴ κλείει διὰ τῆς βεβαίωσης, ὅτι ὁ Κύριος εἶναι εἰς θέσιν νὰ ἱκανοποιήσῃ πάσας τὰς ἀνάγκας τῶν πιστῶν. Ἀξιοσημείωτον, ὅτι εἰς τὸ δεύτερον μέρος τοῦ στίχ. τούτου μεταβάλλεται τὸ λαλοῦν πρόσωπον. Ἐνῶ δι' ὅλης τῆς ᾠδῆς χρησιμοποιεῖται τὸ πρῶτον πρόσωπον ἐνικῶ, ἐνταῦθα χρησιμοποιεῖται πρῶτον πρόσωπον πληθυντικῶ. Πιθανὸν ὁ ποιητὴς ζητεῖ νὰ ἄρῃ οἰανδήποτε παρεξήγησιν ὡς πρὸς τὰ αἰτήματα, ἅτινα δὲν εἶναι προσωπικά, ἀλλὰ ὁμαδικά. Χρησιμοποιεῖ δὲ τὸν ἐνικὸν ἀριθμὸν εἰς ὅλην τὴν ᾠδὴν, οἰοεὶ ὡς ἐκπροσωπῶν τὸ σύνολον τῶν πιστῶν, κατὰ τὰ πρότυπα τῶν Ψαλμῶν τῆς Π.Δ.

Καὶ ἡ ᾠδὴ κλείει διὰ τοῦ «Ἀλληλούϊα».

ΩΔΗ 15η

1. Ὡς ὁ ἥλιος εἶναι ἡ χαρὰ δι' ἐκείνους, οἵτινες ζητοῦν τὴν ἀνατολήν του, οὕτω καὶ ὁ Κύριος εἶναι ἡ χαρὰ μου.
2. διότι Αὐτὸς εἶναι ὁ ἥλιός μου καὶ αἱ ἀκτίνες του ἔχουν προκαλέσει τὴν ἐγερσίαν μου· καὶ τὸ φῶς του ἔχει διασκεδάσει πᾶν σκότος ἐκ τοῦ προσώπου μου.
3. Ἐν Αὐτῷ ἐκτησάμην ὀφθαλμοὺς καὶ εἶδον τὴν ἁγίαν ἡμέραν Του.
4. Ὡσα ἐκτησάμην καὶ ἤκουσα τὴν ἀλήθειάν Του.
5. Ἡ βουλή τῆς γνώσεως ἔγινε κτήμιά μου καὶ ἠὺρῶσθην δι' Αὐτοῦ.
6. Τὴν ὁδὸν τῆς πλάνης ἐγκατέλιπον καὶ περιεπάτησα πρὸς Αὐτὸν καὶ ἐξ Αὐτοῦ ἔλαβον σωτηρίαν ἀφθόνως.
7. Καὶ κατὰ τὴν γενναιοδωρίαν Του Αὐτὸς ἔδωκέ μοι καὶ συμφώνως πρὸς τὴν ἐξαίρετον ὠραιότητά Του ἐποίησέ μοι.

8. Ἐνεδύθην ἀφθαρσίαν διὰ τοῦ ὀνόματός Του
καὶ ἀπεξεδύθην φθορὰν διὰ τῆς χάριτός Του.
9. Ὁ θάνατος κατηγορήθη ἐνώπιόν μου·
καὶ ὁ Ἄδης ἐξηφανίσθη διὰ τοῦ λόγου μου·
10. καὶ ἀνέβλυσεν ἀφθαρτος ζωὴ ἐν τῇ γῆ τοῦ Κυρίου·
11. καὶ αὐτὴ ἐγνώσθη εἰς ὅλους τοὺς πιστοὺς Του
καὶ ἐδόθη πλουσιοπαρόχως εἰς πάντας,
τοὺς πεποιθότας ἐπ' Αὐτόν.

Ἄλληλούϊα.

Καὶ ἡ ᾠδὴ αὕτη εἶναι πλουσία εἰς θεολογικὴν διδασκαλίαν καὶ παρ' ὅλον ὅτι ἐπαναλαμβάνει ἰδέας ἀπαντώσας καὶ εἰς ἄλλας ᾠδάς, ἐν τούτοις ἐκθέτει καὶ νέας τοιαύτας, αἱ ὁποῖαι εἶναι οὐσιώδεις διὰ τὸν χαρακτηρισμὸν αὐτῆς καὶ διὰ τὴν διαπίστωσιν τῆς βαθείας βιβλικῆς τῆς ὑφῆς. Ἐξάιρεται καὶ ἐνταῦθα ἡ εἰκὼν τοῦ Νέου ἀνθρώπου, τοῦ ἀναγεννηθέντος ὑπὸ τὴν ἐπήρειαν τῶν ζωογόνων ἀκτίνων τοῦ ἡλίου, ὅστις εἶναι ὁ Κύριος, καὶ ἀπαριθμοῦνται τὰ χαρίσματα καὶ αἱ δωρεαί, αἵτινες παρεσχέθησαν εἰς τὸν σωθέντα πιστόν. Εἶναι καὶ ἡ ᾠδὴ αὕτη ἐσχατολογικῆς ὑφῆς, καθ' ὅσον ἡ διὰ τῆς γνώσεως τοῦ Κυρίου παρασχεθεῖσα σωτηρία καὶ ἀφθαρσία, ἡ κατάργησις τοῦ θανάτου καὶ ἡ ἐξφάνισις τοῦ Ἄδου, ἀποτελοῦν καταστάσεις, δοθείσας ἤδη εἰς τοὺς πεποιθότας ἐπὶ Κύριον.

Στίχ. 1. Ὁ ποιητὴς παραβάλλει τὴν χαρὰν τοῦ διὰ τὸν Κύριον πρὸς τὴν χαρὰν ἐκείνων, οἵτινες ζητοῦν τὸν ἥλιον καὶ τὴν ἀνατολήν του πρὸς ζωογόνῃσιν τῶν πάντων. Περὶ τοῦ Κυρίου ὡς χαρᾶς πρβλ. ᾠδὴ 7:2.

Στίχ. 2. Ὁ συμβολισμὸς τοῦ Κυρίου ὡς ἡλίου εἶναι γνωστὸς ἐκ τῶν ᾠδῶν (11:12). Ὁ στίχ. οὗτος καὶ ὁ ἐπόμενος ἐννοιολογικῶς εἶναι ἴδιοι πρὸς τὴν ᾠδὴν 11:12-13, καθ' ὅσον κοινὸν θέμα ἀμφοτέρων τῶν κειμένων εἶναι ἡ λάμψις τοῦ ἡλίου, ἡ φώτισις τῶν ὀφθαλμῶν τοῦ πιστοῦ καὶ ἡ διασκέδασις τοῦ σκότους τῆς ἀγνωσίας ἐκ τῆς ὄψεώς του.

Στίχ. 3-4. Ἐνταῦθα γίνεται λόγος περὶ πνευματικῶν ὀφθαλμῶν, δι' ὧν βλέπει τις τὴν ἡμέραν τοῦ Κυρίου. Τὸ θέμα τοῦ στίχ. εἶναι σύνηθες εἰς τὴν βιβλικὴν παράδοσιν, καθ' ἣν οἱ μὴ φωτισθέντες ἄνθρωποι ὀφθαλμοὺς ἔχουσι καὶ οὐ βλέπουσι καὶ ὄρα ἔχουσι καὶ οὐκ ἀκούουσι. Ἡ παροχὴ ὀφθαλμῶν καὶ ὄρων τοῦ βλέπειν καὶ ἀκούειν τὰ μεγαλεῖα τοῦ Θεοῦ ἀποτελεῖ ἐσχατολογικὸν δῶρον καὶ ἔργον τοῦ ἀναμενομένου Μεσσίας. (Ἡσ. 61:1. 42:7. 6:9-10. Ματθ. 13:14-16. Λουκ. 10:23-24. Πράξ. 28:26-27). Ἐνταῦθα ὁ πιστὸς εἶναι κάτοχος τοῦ ἐσχατολογικοῦ τούτου προνομίου καὶ δι' αὐτοῦ ἤκουσε τὴν ἀλήθειαν τοῦ Κυρίου.

Στίχ. 5. Καὶ κατέστησε τὴν γνῶσιν κτῆμά του καὶ ἠγαλλιάσατο (πρβλ. ᾠδ. 6:5. 3:7).

Στίχ. 6. Ἄμετος συνέπεια τῆς γνώσεως τοῦ Κυρίου εἶναι ἡ ἐγκατάλειψις τῆς ὁδοῦ τῆς πλάνης καὶ ἡ γνώσις τῆς ὁδοῦ τοῦ Κυρίου καὶ ἡ ἀπόκτησις σωτηρίας (πρβλ. ᾿Ωδὴ 11:8-9).

Στίχ. 7. Ὁ Κύριος ἔχει προσφέρει τὴν χάριν Του μετὰ γενναιοδωρίας καὶ κατέστησε τὸν πιστὸν περιλάμπρον καὶ ὡραῖον, συμφώνως καὶ πρὸς τὴν θείαν ὡραιότητά Του (πρβλ. ᾿Ωδὴ 11:10).

Στίχ. 8. Ἐνταῦθα ἔχομεν σ χ ῆ μ α π ρ ω θ ὄ σ τ ε ρ ο ν. Ὁ πιστὸς πρῶτον ἀπεκδύεται τὴν φθορὰν διὰ τῆς χάριτος καὶ ἀκολούθως ἐνδύεται τὴν ἀφθαρσίαν. Ἡ εἰκὼν τῆς ἐνδύσεως ἀφθαρσίας καὶ ἀπεκδύσεως τῆς φθορᾶς εἶναι γνωστὴ ἐκ τῆς Κ.Δ. καὶ τῶν ᾿Ωδῶν.

Στίχ. 9. Εἰς τὸν παρόντα στίχ. ὁ ποιητὴς εἰσέρχεται εἰς ἓν θέμα, ὅπερ διὰ πρώτην φοράν θίγει. Βεβαίως περὶ ἀφθαρσίας καὶ ἀθανασίας ὁμιλεῖ ἐπανελημμένως. Ἐνταῦθα ὅμως ποιεῖται λόγον συγκεκριμένως περὶ καταργήσεως τοῦ θανάτου καὶ ἐξαφανίσεως τοῦ Ἄδου. Ἡ εἰκὼν εἶναι καθαρῶς προφητικὴ, ἐπαναλαμβανομένη ὑπὸ τοῦ Παύλου εἰς τὸ Α΄ Κορ. 15:55 «ποῦ σου, θάνατε τὸ νῆκος; ποῦ σου, Ἄδη, τὸ κέντρον»; Τόσον ὁ στίχ. οὔτος, ὅσον καὶ ὁ στίχ. 10 ἀντανακλῶν παυλείους ἰδέας (Α΄ Κορ. 15:53-55). Ὁ ποιητὴς ὅμως συνδυάζει ἀποκαλυπτικὴν (Παῦλος) ἐσχατολογίαν καὶ πραγματοποιηθεῖσαν (Ἰωάννης) τοιαύτην, ἐφ' ὅσον τὴν κατάργησιν τοῦ θανάτου καὶ τὴν ἐξαφάνισιν τοῦ Ἄδου θεωρεῖ ὡς ἄμεσον συνέπειαν τῆς παροχῆς τῆς ἀφθάρτου ζωῆς διὰ τῆς οἰκειώσεως τῆς γνώσεως τοῦ Κυρίου καὶ τοῦ φωτισμοῦ.

Ἐξ ἐπόψεως ἐρμηνείας ὁ στίχ. 9 παρουσιάζει μίαν δυσχέριαν ὡς πρὸς τὸ «διὰ τοῦ λόγου μου». Ἐὰν δεχθῶμεν τὴν ἀλλαγὴν τοῦ «διὰ τοῦ λόγου μου» διὰ τοῦ «διὰ τοῦ λόγου του», ὡς δέχονται τινες, τότε ἡ ὅλη ᾿Ωδὴ ἔχει ἐνότητα καὶ ἀπαγγέλλεται ὑφ' ἐνὸς προσώπου, τοῦ ποιητοῦ ἢ τοῦ πιστοῦ. Ἐὰν ὅμως δεχθῶμεν τὸ «διὰ τοῦ λόγου μου» τότε, ὡς εἰσηγεῖται ὁ Bernard (᾿Ενθ' ἄν., σ. 79) ἔχομεν μίαν ἐναλλαγὴν εἰς τὸ πρόσωπον καὶ ὅλη ἡ ὑπόλοιπος ᾿Ωδὴ δέον νὰ ἀποδοθῇ εἰς τὸν Χριστὸν ὁμιλοῦντα.

Ἡ δευτέρα ἐκδοχὴ δὲν φαίνεται πιθανή, λόγῳ καὶ τοῦ στίχ. 10, ὅστις ὁμιλεῖ περὶ τῆς γῆς τοῦ Κυρίου, ἀλλὰ καὶ ἐκ τοῦ στίχ. 11, ὅστις ἐκφέρεται εἰς τρίτον πρόσωπον.

Καὶ ἡ πρώτη ἐκδοχὴ τῆς διορθώσεως τοῦ κειμένου δὲν ἔχει μείζονα ὑποστήριξιν, ἐξ ἐπόψεως παραδόσεως τοῦ κειμένου. Ὡς δὲ ἔχει ὁ στίχ. δὲν ἐμφανίζει τι τὸ ἀπολύτως ἀφύσικον. Ἐν πρώτοις τὸ 1^{ον} ἡμιστίχιον εἶναι δυνατὸν νὰ λεχθῇ καὶ ὑπὸ τοῦ πιστοῦ, ὅστις ἐνδυθεὶς ἀφθαρσίαν ἔλαβε πεῖραν τῆς καταργήσεως τοῦ θανάτου. Ἐν συνεχείᾳ, καὶ ἴσως κατὰ σχῆμα ὑπερβολῆς, ὁ πιστὸς δύναται νὰ τονίσῃ καὶ τὴν ἐξαφάνισιν τοῦ Ἄδου, ἥτις εἶναι συνέπεια τοῦ λόγου του, ἦτοι τοῦ λόγου τοῦ Θεοῦ, οὗτινος λόγου φορεὺς καὶ κῆρυξ εἶναι ὁ ἀναγεγεννημένος ἄνθρωπος. Ὁ ὅλος στίχος 9 τονίζει τοὺς καρποὺς τοῦ στίχ. 8, οἵτινες καρποὶ ἀναφέρονται πάλιν εἰς τὸν στίχ. 10, καθ' ὃν ἀφθαρσία καὶ

ζωή ανέβλυσεν ἐν τῇ γῆ τοῦ Κυρίου. Τὸ «ἐν τῇ γῆ τοῦ Κυρίου» δηλοῦ ἄλλο τὴν γῆν, τὸν παρόντα κόσμον, ὡς συνάγεται καὶ ἐκ τοῦ ἐπομένου στίχ., διότι ἐν τῷ Παραδείσῳ ἡ ἀφθαρσία καὶ ἡ ζωὴ ὑφίστανται. Ἡ ἔκφρασις «ἐν τῇ γῆ τοῦ Κυρίου» εἶναι σαφῶς ἀ ν τ ι γ ν ω σ τ ι κ ῆ, ἐφ' ὅσον ἀποδέχεται δημιουργὸν τῆς γῆς, καὶ γενικώτερον τοῦ σύμπαντος, τὸν Κύριον, ὕπερ δὲν ἐπρέσβευον οἱ Γνωστικοί.

Στίχ. 11. Ὁ στίχ. τονίζει ὅτι ἐπανελημμένως ἀπαντᾷ εἰς τὰς Ῥόδας, ὅτι ἡ ἀφθαρτος ζωὴ ἐφανερώθη εἰς τοὺς πιστοὺς, ἐνῶ κατὰ τὸν Ἰωάννην ὁ κόσμος οὐ δύναται λαμβάνειν αὐτήν (Ἰωάν. 1:10-11), καὶ παρεσχέθη ἀφειδῶς εἰς τοὺς πεποιοῦστας ἐπὶ Κύριον. Ἐνταῦθα τονίζεται ἡ πίστις καὶ ἡ πεποίθησις εἰς τὸν Κύριον, ὡς προϋποθέσεις τῆς κτήσεως τῆς ἀφθάρτου ζωῆς. Ἀποτελεῖ ὁ στίχ. ἔμμεσον ἐπίθεσιν κατὰ παντὸς γνωστικοῦ τρόπου σωτηρίας. Δὲν ἀποκλείεται, ἐφ' ὅσον ὁ ποιητὴς ζητεῖ νὰ διαφυλάξῃ τοὺς πιστοὺς ἔναντι οἰασθήποτε γνωστικῆς ἀποκλίσεως.

Καὶ ἡ ὄλη Ῥοδὴ κλείει διὰ τοῦ «Ἀλληλούϊα».

ΩΔΗ 16η

1. Ὡς τὸ ἔργον τοῦ γεωργοῦ εἶναι τὸ ἥλιον
καὶ τὸ ἔργον τοῦ πηδαλιούχου ἡ ἔλξις τοῦ πλοίου·
2. οὕτως ἐπίσης ἔργον μου εἶναι ὁ ψαλμὸς τοῦ Κυρίου·
ἡ τέχνη μου καὶ ἡ ἀπασχόλησις μου εἶναι διὰ τὸν ἔπαινόν Του.
3. Διότι ἡ ἀγάπη Του ἐξέθρεψε τὴν καρδίαν μου
καὶ μέχρι τῶν χειλέων μου ἐξέχεε τοὺς καρπούς Του.
4. Διότι ἡ ἀγάπη μου εἶναι ὁ Κύριος
καὶ δι' αὐτὸ θὰ ὑμνήσω Αὐτόν·
5. διότι ἐνεδυναμώθη ἐν τῷ ἐπαίῳ Του
καὶ ἐπίστευσα εἰς Αὐτόν.
6. Θὰ ἀνοίξω τὸ στόμα μου
καὶ τὸ πνεῦμά Του θὰ ἐξαγγείλῃ δι' ἐμοῦ
7. τὴν δόξαν τοῦ Κυρίου καὶ τὴν ὡραιότητά Του,
τὸ ἔργον τῶν χειρῶν Του καὶ τῶν δακτύλων Του.
8. Τὸ πλῆθος τῶν οἰκτιρμῶν Του καὶ τὴν δύναμιν τοῦ λόγου Του.
9. Διότι ὁ λόγος τοῦ Κυρίου φθάνει εἰς πάντα,
ἀμφότερα, τὰ ἀόρατα καὶ τὰ ἀποκαλύπτοντα τὴν βουλὴν Του·
10. διότι ὁ ὀφθαλμὸς βλέπει τὰ ἔργα Του καὶ τὸ οὖς ἀκούει τὴν βουλὴν Του.
11. Ἐξέτεινε τὴν γῆν καὶ ἔθετο τὰ ὕδατα ἐν τῇ θαλάσῳ.
12. Ἐμέτρησε τοὺς οὐρανὸς καὶ ἔθεμελίωσε τοὺς ἀστέρας·
καὶ ἔθεμελίωσε τὴν κτίωιν καὶ ἔθετο αὐτήν·

13. καὶ κατέπαυσεν ἀπὸ τῶν ἔργων Του·
14. καὶ ἐδημιούργησε τὰ πράγματα,
ὥστε νὰ τρέχουν εἰς τὰς πορείας των
καὶ νὰ πράττουν τὰ ἔργα των·
15. καὶ αὐτὰ δὲν γνωρίζουν στάσιν καὶ ὀκνηρίαν·
καὶ τὰ (οὐράνια) Του σμήνη ὑπακούουν εἰς τὸν λόγον Του.
16. Τὸ θησαυροφυλάκιον τοῦ φωτὸς εἶναι ὁ ἥλιος
καὶ ὁ θησαυρὸς τοῦ σκότους ἡ νύξ·
17. καὶ Αὐτὸς ἐποίησε τὸν ἥλιον διὰ τὴν ἡμέραν,
ὥστε νὰ εἶναι φωτεινή,
ἡ νύξ ὁμως ἐπάγει σκότος ἐπὶ πρόσωπον τῆς γῆς·
18. καὶ αἱ ἐναλλαγαὶ των ἐξαγγέλλουν τὴν ὠραιότητα τοῦ Θεοῦ·
19. καὶ οὐδὲν ὑπάρχει ἄνευ τοῦ Κυρίου·
διότι Αὐτὸς ὑπῆρξε πρὸ τοῦ εἶναι αὐτά·
20. καὶ οἱ κόσμοι ἐδημιουργήθησαν διὰ τοῦ λόγου Του
καὶ διὰ τῆς βουλῆς τῆς καρδίας Του.
Δόξα καὶ Τιμὴ εἰς τὸ ὄνομά Του.
ᾠδὴ Ἀλληλοῦϊα.

Συνδυασμὸν μυστικισμοῦ καὶ πνευματικῆς ἐνώσεως μετὰ θεολογικῶν διατυπώσεων καὶ διδασκαλίας ἀποτελεῖ ἡ ὑπ' ὄψιν ᾠδὴ. Ὁ ποιητὴς κατ' ἀρχὰς ἐκρήγνυται εἰς πνευματικὰς ἐξάρσεις καὶ αἰσθήματα ἀφοσιώσεως εἰς τὸν Κύριον καὶ ἀκολούθως ὑμνεῖ καὶ ἐκθέτει τὸ μεγαλεῖον τοῦ Θεοῦ, ὡς αὐτὸ ἐκδιπλοῦται ἐν τῇ δημιουργίᾳ, τῇ κατευθύνσει καὶ συντηρήσει τοῦ σύμπαντος, καὶ καταλήγει διὰ τῆς ἀποδόσεως δόξης καὶ τιμῆς εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Κυρίου.

Αἱ ἐν τῇ ᾠδῇ χρησιμοποιούμεναι εἰκόνες ἐκ τῆς φυσικῆς ζωῆς, ὁ ὕμνος πρὸς τὴν ἀγάπην, πρὸς τὸ πνεῦμα καὶ τὸν Λόγον τοῦ Θεοῦ, ἡ διατύπωσις τῆς ὑπὸ τοῦ Κυρίου δημιουργίας τῶν πάντων καὶ ἡ ἔνταξις αὐτῶν ἐντὸς τοῦ σχεδίου τῆς θείας προνοίας, καθιστοῦν τὴν ᾠδὴν ἕνα πραγματικὸν ὕμνον πρὸς τὸν Κύριον, βαθέως ἐμβεβαπτισμένον εἰς τὴν βιβλικὴν ὀρολογίαν καὶ ἀποτελοῦντα τὸ ἐγκόλπιον πάσης ψυχῆς, βιούσης βαθύτατα συναισθήματα θρησκευτικότητος καὶ μυστικῆς μετὰ τοῦ Κυρίου ἐνώσεως. Καὶ ἡ ᾠδὴ αὕτη, τοῦλάχιστον ἀπὸ τοῦ βου στχ. καὶ ἐντεῦθεν, ὁμοιάζει πρὸς βιβλικὸν ψαλμὸν καὶ περιέχει ἀκραιφνῶς ὀρθόδοξον διδασκαλίαν ὡς πρὸς τὴν δημιουργίαν καὶ συντήρησιν τῶν πάντων ὑπὸ τοῦ Κυρίου.

Στίχ. 1-2. Ὁ ποιητὴς ἄρχεται διὰ δύο εἰκόνων εἰλημμένων ἐκ τῆς καθημερινῆς ζωῆς, τῆς ζωῆς τοῦ γεωργοῦ καὶ τῆς τοῦ πηδαλιούχου, ἔλκοντος

τὸ πλοῖον. Ἀμφότεραι αἱ ἐργασίαι ἀπαιτοῦν προσοχὴν καὶ ἀφοσίωσιν πλήρη πρὸς ἐπίτευξιν τῶν δι' αὐτῶν ἐπιδιωκομένων σκοπῶν. Ἐξ αὐτῶν δὲ ὀρμώμενος ὁ ποιητὴς παριστᾷ τὸ ἔργον του, ὅπερ συνίσταται εἰς τὴν ἀνύμνησιν τοῦ Κυρίου, ὡς τέχνην του καὶ κυρίαν ἐνασχόλησίν του. Διὰ τοῦ «ἀπασχόλησις» δηλοῖ ὁ ποιητὴς τὴν κυρίαν μέριμναν καὶ φροντίδα τοῦ πιστοῦ, τὴν διαρκῆ ἐξαγγελίαν τοῦ ἐπαινοῦ εἰς τὸν Κύριον, διὰ δὲ τοῦ «τέχνη» μαρτυρεῖ τὴν λεπτότητα καὶ ἀκρίβειαν καὶ τὴν μετ' ἐπιστήμης ἐνάσκησιν τῆς ἀνυμνήσεως τοῦ Κυρίου, ἣτις ἀπαιτεῖ προσοχὴν καὶ λεπτότητα, πρὸς ἀποφυγὴν παντὸς περιττοῦ καὶ βαττολογίας, μεταποιούσης τὴν ἀνύμνησιν τοῦ θεοῦ ὀνόματος εἰς σχολαστικότητα καὶ ἀγγαρείαν. Τὸ ψάλλειν καὶ ἐξαγγέλλειν τὸν ἔπαινον τοῦ Κυρίου ἀποτελεῖ ὑπεύθυνον λειτουργίαν καὶ οὐχὶ ἀσυναίσθητον μονοτονίαν.

Στίχ. 3. Ἐνταῦθα αἰτιολογεῖται ἡ πλήρης τοῦ ποιητοῦ ἀφοσίωσις εἰς τὸν Κύριον. Ἡ καρδιά τοῦ ποιητοῦ ἐξετράφη ὑπὸ τῆς ἀγάπης τοῦ Κυρίου, Ὅστις ἐσκόρπισε τοὺς καρποὺς τῆς ἀγάπης του μέχρι τῶν χειλέων τοῦ πιστοῦ, ὅστις οὕτω κατέστη πλήρης καρπῶν θείων καὶ αἰσθάνεται τὴν ἀνάγκην νὰ ἐκφράσῃ αὐτὴν τὴν εὐγνωμοσύνην του. Διὰ τῆς ἀγάπης τοῦ Κυρίου ὁ πιστὸς κατέστη πλήρης ἀγάπης πρὸς τὸν Κύριον καὶ ὀφείλει, ὡς τονίζει ὁ

Στίχ. 4. νὰ ὑμνήσῃ Αὐτὸν καὶ δοξολογήσῃ τὸ ὄνομά Του.

Στίχ. 5. Ἡ ἀνύμνησις τοῦ Κυρίου ἀποτελεῖ πρόσθετον πηγὴν ἐνδυναμώσεως τοῦ πιστοῦ, ἣτις ὀδηγεῖ αὐτὸν εἰς τὴν ἔτι βαθυτέραν πίστιν πρὸς τὸν Κύριον. Ἡ ἔνωσις τοῦ πιστοῦ μετὰ τοῦ Κυρίου φέρει νέους καρποὺς καὶ ἐδραιώνει τὴν εἰς Αὐτὸν πίστιν. Δὲν ὑπάρχει στατικότης εἰς τὴν πνευματικὴν δημιουργίαν. Ἡ πνευματικὴ οἰκοδομὴ εἶναι διαρκῆς, μέχρις οὗ ὁ πιστὸς καταστήσῃ «εἰς ἄνδρα τέλειον, εἰς μέτρον ἡλικίας τοῦ πληρώματος τοῦ Χριστοῦ» (Ἐφεσ. 4:13).

Στίχ. 6. Ἀπὸ τοῦ στίχ. τοῦτου λαλεῖ ὁ ποιητὴς διὰ τοῦ πνεύματος τοῦ Κυρίου, ἐξαγγέλλων τὴν δόξαν καὶ τὴν ὠραιότητα, τὰ ἔργα καὶ τοὺς οἰκτιρμούς καὶ τὴν δύναμιν τοῦ Κυρίου. Ἡ ὑφή τοῦ στίχ. εἶναι προφητικὴ καὶ ψαλμικὴ. Τὸ πνεῦμα τοῦ Κυρίου ἀποφθέγγεται διὰ τοῦ στόματος τοῦ ποιητοῦ τὰ θαυμάσια Αὐτοῦ.

Στίχ. 7-8. Ὁ ἀνθρωπομορφισμὸς τοῦ στίχ. 7 εἶναι παλαιοδιαθημικός. Τὸ ἔργον τῶν χειρῶν καὶ τῶν δακτύλων τοῦ Κυρίου εἶναι οἱ οὐρανοί. Ἐνταῦθα ἔχομεν συνδυασμὸν τῶν Ψαλμῶν 8:4 καὶ 101(102):26, ὁμιλοῦντων περὶ τῆς δημιουργίας ὡς ἔργου τῶν χειρῶν καὶ τῶν δακτύλων τοῦ Κυρίου. Ἡ εἰκὼν αὕτη μαρτυρεῖ τὴν εἰδικὴν τοῦ Θεοῦ μέριμναν ἔναντι τῆς δημιουργίας, συγχρόνως δὲ καὶ τὴν δύναμιν καὶ τὸ μεγαλεῖον Αὐτοῦ. Ἐνῶ κατὰ τὴν Ὁδὴν 11:4 οἱ κόσμοι ἐξαγγέλλουν τὴν ὠραιότητα τοῦ Κυρίου, ἐνταῦθα ὁ ποιητὴς διὰ τοῦ θεοῦ πνεύματος πράττει αὐτό. Περὶ τοῦ πλήθους τῶν οἰκτιρμῶν πρβλ. Ὁδὴ 14:3. Περὶ δὲ τῆς δυνάμεως τοῦ λόγου τοῦ Κυρίου πρβλ. Ὁδὴ 12:5 ἐξ.

Στίχ. 9. Περὶ τοῦ λόγου τοῦ Κυρίου, ἐγγίζοντος τὰ πάντα καὶ μὴ γνω-

ρίζοντος περιορισμούς πρβλ. Ὑδῆ 12:6-8. Ἐνταῦθα ἡ δραστηριότης τοῦ λόγου τοῦ Κυρίου καλύπτει τὰ πάντα, δρατά τε καὶ ἀόρατα. Χαρακτηριστικὸν τοῦ στίχ. εἶναι, ὅτι ὁ δρατὸς κόσμος ἀποτελεῖ ἀποκάλυψιν τῆς βουλῆς τοῦ Κυρίου. Ἐξαιρεταί οὕτως ὁ θεοκεντρικὸς καὶ ἀποκαλυπτικὸς χαρακτήρ τῆς δημιουργίας τοῦ δρατοῦ κόσμου. Τὰ πάντα δὲ εἶναι πλήρη τοῦ λόγου τοῦ Κυρίου.

Στίχ. 10. Διὰ τῶν ὀφθαλμῶν καθορῶνται τὰ ἔργα τοῦ Κυρίου καὶ διὰ τῶν ὠτων καθίσταται ἀκουστὴ ἡ διὰ τῆς ἀρμονίας τῆς δημιουργίας ἐξαγγελ-
λομένη βουλή Αὐτοῦ.

Στίχ. 11. Ἡ δημιουργία τῆς γῆς καὶ τῆς θαλάσσης ἐκτίθεται κατὰ παλαιδιαθηρικὸν τρόπον. Τὰ πρῶτα κεφάλαια τῆς Γενέσεως, ὡς καὶ ἡ διδασκαλία τῶν Ψαλμῶν ἐπαναλαμβάνονται ἐνταῦθα καὶ εἰς τοὺς ἀκολουθοῦντας στίχους· πρβλ. Ψαλμ. 103(104):2 «ἐκτείνων τὸν οὐρανὸν ὡσεὶ δέρον»· ὁμοίως Γεν. 1:9-10. Τὸ «ἔθετο τὰ ὕδατα ἐν τῇ θαλάσῃ» δηλοῖ ἀμεσωτέραν ἐπέμβασιν τοῦ Θεοῦ εἰς τὸ ἔργον τῆς δημιουργίας.

Στίχ. 12. Περὶ τοῦ «ἐμέτηρσεν οὐρανοῦς» πρβλ. Ἡσ. 40:12· περὶ δὲ τοῦ «ἔθεμελίωσε τοὺς ἀστέρας» πρβλ. Ψαλμ. 8:4. Καὶ τὸ «ἔθεμελίωσε τὴν κτίσιν» ἔχει ψαλμικὴν τὴν προέλευσιν (πρβλ. Ψαλμ. 103(104):5). Ὁ ὅλος στίχ. ἀντανακλᾷ τὴν παλαιδιαθηρικὴν κοσμολογικὴν θεωρίαν. Ἀναμφιβόλως ὁ ποιητὴς εἶχεν ὑπ' ὄψιν τὴν Π.Δ. ἐν τῇ διατυπώσει τοῦ στίχ. τούτου, ὡς καὶ ὅλης τῆς Ὑδῆς.

Στίχ. 13. Ὁ στίχ. ὁμιλεῖ περὶ καταπαύσεως τοῦ Θεοῦ ἐκ τῶν ἔργων Αὐτοῦ μετὰ τὴν δημιουργίαν (Γεν. 2:2-3), οὐχὶ ὅμως καὶ περὶ πλήρους ἀπραξίας τοῦ Θεοῦ μετὰ τὴν δημιουργίαν, ὡς τινες ἐδέχθησαν, γεγονὸς ἕπερ θὰ ἀπεξένου Αὐτὸν ἐκ τοῦ κόσμου καὶ θὰ ἀπεστῆρι ἀπὸ Αὐτὸν τὸ ἀεὶ δημιουργικὸν τῆς φύσεώς Του (B e r n a r d, Ἐνθ' ἄν., σ.81). Ἡ σημασία τοῦ στίχ. ἀνταποκρίνεται πρὸς τὴν τῆς Π.Δ. ἐκδοχὴν περὶ καταπαύσεως τοῦ Θεοῦ ἀπὸ τῶν ἔργων Του, ἀφοῦ προηγουμένως ἔθεσεν αὐτὰ εἰς τὴν πορείαν των καὶ τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν σκοπῶν τῆς δημιουργίας, ὡς βεβαιοῦνται καὶ ὑπὸ τοῦ ἀκολουθοῦντος στίχου.

Στίχ. 14. Ἐπαναλαμβάνεται ὁ τονισμὸς τῆς ὑπὸ τοῦ Θεοῦ δημιουργίας τῶν πάντων καὶ καθορίζεται ἡ πορεία καὶ τὸ ἔργον τῶν δημιουργημάτων, ἅτινα ὑπακούουν εἰς ὀρισμένον σκοπὸν καὶ δὲν ὑπάρχουν τυχαίως. Ἡ δημιουργία δὲν ἀποτελεῖ τυχαῖον συμβάν, ἀλλ' ὑπακούει εἰς αἰωνίους νόμους, οὓς ὁ Δημιουργὸς ἔθετο πρὸς εὐρρυθμον λειτουργίαν καὶ ἀρμονίαν τοῦ σύμπαντος (Ὑδῆ 12:9-10).

Στίχ. 15. Κατὰ τρόπον ἀντιθετικὸν βεβαιοῦνται ὁ στίχ. 14. Τὸ σύμπαν δὲν γνωρίζει στάσιν ἢ ὀκηνηρίαν, ἀλλ' ἀεὶ τρέχει, ὑπακούον εἰς αἰωνίους καὶ ἀπαρασαλεύτους νόμους. Τὸ 2ον ἡμιστίχιον ὁμιλεῖ περὶ τῶν οὐρανίων σμηνῶν, ἅτινα ὑπακούουν εἰς τὸν λόγον τοῦ Κυρίου, ὅστις διαρρέει τὸ πᾶν καὶ κάμνει αὐτὰ νὰ κινῶνται ἀδιακόπως. Πιθανὸν τὰ οὐράνια σμήνη ἐνταῦθα νὰ

δηλοῦν τοὺς ἀγγέλους, οἵτινες ἐτίθεντο ἐπὶ κεφαλῆς τῶν διαφόρων φυσικῶν φαινομένων καὶ ἦσαν ἐκτελεσταὶ τῶν αἰωνίων τοῦ Θεοῦ βουλῶν, μία ἀντίληψις, ἥτις εὐρύτατα ἀνεπτύχθη βραδύτερον εἰς τὴν ἰουδαϊκὴν ἀποκαλυπτικὴν γραμματεῖαν²¹. Ὁ ῥόλος τῶν ἀγγελικῶν δυνάμεων εἰς τὰ φυσικὰ καὶ πνευματικὰ φαινόμενα εἶναι σπουδαῖος ἐν τῇ Π.Δ. καὶ τῇ Κ.Δ.

Στίχ. 16-18. Εἰς τοὺς τρεῖς τούτους στίχους, ἐπανερχόμενος ὁ ποιητὴς εἰς τὸ ἔργον τῆς δημιουργίας τοῦ Θεοῦ κατὰ τὴν τετάρτην ἡμέραν (Γεν. 1: 14-19), ὁμιλεῖ περὶ τοῦ ἡλίου καὶ τῆς νυκτός, ἀνευ μείας τῆς δημιουργίας τῆς σελήνης. Τὸν ἥλιον ὁ ποιητὴς θέτει ἀντίθετον πρὸς τὴν νύκτα. Δὲν ὁμιλεῖ περὶ ἀρχεγόνου φωτός (Γεν. 1:3), ἐν τούτοις ἕμως ἀναφέρεται εἰς τὴν νύκτα ὡς ἐκπροσωποῦσαν τὸ σκότος. Οὕτως ἐνταῦθα ἔχομεν μερικὸν συσχετισμὸν τῶν Γεν. 1:5 καὶ 1:16. Ὁ ποιητὴς θεωρεῖ τὸν ἥλιον ὡς ταμεῖον τοῦ φωτός, ἐνῶ τὴν νύκτα ὡς θησαυρὸν τοῦ σκότους. Εἰς τὸν στίχ. 17 τονίζεται ἡ ὑπὸ τοῦ Θεοῦ δημιουργία τοῦ ἡλίου καὶ τῆς νυκτός πρὸς διαστολὴν ἡμέρας καὶ νυκτός ἐπὶ πρόσωπον τῆς γῆς. Εἰς δὲ τὸν στίχ. 18 ἐξαίρεται ἡ ἐναλλαγὴ τῶν δύο αὐτῶν φαινομένων ὡς ἐξαγγέλλουσα τὴν ὠραιότητα τοῦ Θεοῦ (πρβλ. ᾠδὴ 12:4: Ψαλμ. 18(19):1-6).

Στίχ. 19. Εἶναι ἀξιοσημείωτος ὁ τονισμὸς τοῦ ποιητοῦ περὶ τῆς ὑπὸ τοῦ Κυρίου δημιουργίας τῶν πάντων καὶ τῆς ἐντάξεως αὐτῶν εἰς τὸ σχέδιον τῆς θείας προνοίας. Αἰτία τῶν πάντων εἶναι ὁ Κύριος, "Ὅστις ὑπῆρχε πρὸ πάντων καὶ συνεπῶς εἶναι ἡ ἀρχὴ καὶ ὁ δημιουργὸς αὐτῶν.

Στίχ. 20. Ἐνταῦθα πάλιν τονίζεται ἡ δημιουργικότης τοῦ λόγου τοῦ Κυρίου καὶ ἐξαίρεται ἡ δημιουργία ὡς προῖον τῆς βουλῆς τῆς καρδίας Αὐτοῦ. Ἐπομένως ἡ δημιουργία ἀποτελεῖ ἔκφρασιν τῆς θείας βουλῆς διὰ τοῦ λόγου Του καί, ὡς ἐκ τούτου, ὑπακούει αὕτη εἰς τοὺς ὑπὸ τοῦ Θεοῦ τεθέντας σκοπούς. Ἐναντι αὐτῆς τῆς ὠραιότητος τοῦ δημιουργηθέντος κόσμου ὁ ποιητὴς αἰσθάνεται τὴν ἀνάγκην νὰ δοξολογήσῃ καὶ ἀποδώσῃ τιμὴν εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Κυρίου, τὸ μέγα καὶ κραταῖον.

Ὁ βιβλικὸς προσανατολισμὸς τοῦ ποιητοῦ ἐναντι τῆς δημιουργίας εἶναι ἀναμφισβήτητος. Εἰς ἐποχὴν, καθ' ἣν τὰ γνωστικὰ συστήματα ἐτόνιζον τὴν φυγὴν ἐκ τοῦ κόσμου καὶ τῆς ὕλης, ὡς τι τὸ κρατοῦν δέσμιον τὸν ἄνθρωπον καὶ παρεμποδίζον τὴν ἠθικὴν αὐτοῦ ὀλοκληρίαν, ὁ ποιητὴς, διὰ τῆς ἀναδρομῆς του εἰς τὰς βιβλικὰς πηγὰς, αἰσθάνεται τὴν ἀνάγκην νὰ τονίσῃ τὴν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ, διὰ τοῦ λόγου Του, δημιουργίαν τῶν πάντων καὶ τὴν σημασίαν τῆς διὰ τοῦ σύμπαντος κόσμου ἀποκαλύψεως τοῦ Θεοῦ.

21. Πρβλ. Β. Tsakonias, *The Angelology according to the later Jewish Literature*, Athens 1963.

ΩΔΗ 17η

1. Ἐστέφθην ὑπὸ τοῦ Θεοῦ μου· ὁ στέφανός μου εἶναι ζῶν·
2. καὶ ἐδικαιώθην ἐν τῷ Κυρίῳ μου· Αὐτός εἶναι ἡ ἄφθαρτος σωτηρία μου.
3. Ἐλυτρώθην ἐκ ματαιότητος καὶ δὲν εἶμαι δεδικασμένος (ἄνθρωπος)·
4. τὰ δεσμά μου ἐκόπησαν ὑπὸ τῶν χειρῶν Του.
Ἔλαβον τὴν ὄψιν καὶ τὴν μορφὴν νέου προσώπου·
εἰσηλθὼν ἐν αὐτῷ καὶ ἐσώθην·
5. καὶ ἡ βουλή τῆς ἀληθείας ὠδήγησέ με.
Καὶ περιεπάτησα ἐν αὐτῇ καὶ οὐκ ἐπλανήθην·
6. καὶ πάντες οἱ ἰδόντες με ἐξεπλάγησαν·
καὶ ἐλογίσθην ὑπ' αὐτῶν ὡς ξένος·
7. καὶ ὁ εἰδώς με καὶ ἐγείρας με εἶναι ὁ Ὑψιστος ἐν πάσῃ
τῇ τελειότητι Αὐτοῦ.
Καὶ ἐδόξασέ με διὰ τῆς ἀγαθότητός Του
καὶ ὕψωσε τὸν νοῦν μου εἰς τὸ ὕψος τῆς ἀληθείας.
8. Καὶ ἐκείθεν ἔδειξέ μοι τὴν ὁδὸν τῶν ἰχνῶν Του
καὶ ἤνοιξε τὰς θύρας, τὰς κεκλεισμένας.
9. Καὶ ἔθραυσε μοχλοὺς σιδηροῦς·
καὶ ὁ σίδηρός μου ἐτάκη καὶ διελύθη ἐνώπιόν μου·
10. οὐδὲν ἐφάνη κλειστὸν εἰς ἐμέ·
διότι ἐγὼ ἤμην ἡ θύρα τοῦ παντός.
11. Καὶ ἦλθον ὑπεράνω πάντων τῶν συνδεσμίων μου,
ἵνα λύσω αὐτούς·
ὥστε νὰ μὴ ἀφήσω οἰονδήποτε ἄνθρωπον δέσμιον ἢ δεσμοῦντα.
12. Καὶ ἐνεφύσησα τὴν γνῶσίν μου ἀφθόνως·
καὶ ἡ προσευχή μου ἦτο ἐν τῇ ἀγάπῃ μου·
13. καὶ ἔσπειρα τὸν καρπὸν μου εἰς καρδίας
καὶ μετεμόρφωσα αὐτοὺς κατὰ τὸν ἑαυτὸν μου·
καὶ αὐτοὶ ἐδέχθησαν τὴν εὐλογίαν μου καὶ ἔζησαν·

14. και συνήχθησαν περι ἐμὲ και ἐσώθησαν·
 διότι ἦσαν, εἰς ἐμέ, ὡς μέλη μου, και ἐγὼ ἤμην Κεφαλή των.
 Δόξα εἰς Σέ, τὴν κεφαλὴν ἡμῶν, Κύριε Χριστέ.
 Ἀλληλουῖα.

Περὶ μυστικῆς ἐνώσεως μετὰ τοῦ Κυρίου και περὶ τῆς δημιουργίας νέας ὑπάρξεως ὁμιλεῖ ἡ παροῦσα ᾠδὴ. Διὰ νέων ἐκφράσεων και εἰκόνων ὁ ποιητὴς περιγράφει τὴν ἀναγέννησιν τοῦ πιστοῦ, ἣτις συνεπάγεται τὴν δικαιοσύνην, τὴν λύτρωσιν και σωτηρίαν, τὴν ἀνάληψιν νέας ὕψεως και μορφῆς και τὴν δόξαν τοῦ σεσφωμένου. Ἡ ᾠδὴ ὁμοῦς δὲν εἶναι ἐνιαία ὡς πρὸς τὸ λαλοῦν πρόσωπον. Ἀπὸ τοῦ στίχ. 1 ἕως και τοῦ στίχ. 10 ὁμιλεῖ ὁ πιστός, περιγράφων τὴν ἐπενεχθεῖσαν αὐτῷ ἀλλοίωσιν. Ἀπὸ δὲ τοῦ στίχ. 11 ἕως τοῦ στίχ. 14α ὁ ὁμιλῶν εἶναι ὁ Μεσσίας, ὅστις περιγράφει τὸ ἔργον Του και τὴν ὑπ' Αὐτοῦ ἴδρυσιν τῆς σεσφωμένης κοινότητος, ἣς εἶναι ἡ Κεφαλή. Ὁ Harris παρεμβάλλει τὸν Χριστὸν λαλοῦντα ἀπὸ τοῦ στίχ. 6. (J. T. Sanders, The N.T. Christological Hymns, σ. 108). Ἡ διάκρισις εἶναι δυσχερής, καθ' ὅσον και πρὸ τοῦ στίχ. 10 ὑπάρχουν ἐκφράσεις, ἅς μόνον ὁ Χριστὸς θὰ ἠδύνατο νὰ εἴπῃ, ὑπάρχουν ὁμοῦς και ἄλλαι, αἵτινες προσιδιάζουν εἰς τὸν πιστόν. Καὶ ἡ ᾠδὴ αὕτη διακρίνεται διὰ τὴν πνευματικότητά της και τὴν γλαφυρότητά της, δι' ἣς περιγράφει τὴν νέαν κατάστασιν και τὸ ἔργον τοῦ Μεσσοῦ, δρῶντος ὡς καταλύτου τῶν δεσμῶν τῆς ἀμαρτίας και ὡς ἀγαθοῦ σπορέως, σπείροντος τὸν καρπὸν τῆς γνώσεως και ἀγάπης εἰς τὰς καρδίας τῶν ἀνθρώπων και ἰδρύνοντος τὸ σῶμα τῶν σεσφωμένων, οὕτινος μέλη εἶναι οἱ πιστοί, κεφαλὴ δὲ αὐτὸς ὁ Χριστός.

Στίχ. 1. Περὶ στεφάνου ζῶντος, τιθεμένου ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τοῦ πιστοῦ, ὁ ποιητὴς ὁμιλεῖ και ἀλλαχοῦ (ᾠδὴ 1:1-4). Στεφανοδότης εἶναι αὐτὸς οὗτος ὁ Θεὸς και στέφανος ἡ ἀλήθειά Του, ἣτις εἶναι ζῶσα.

Στίχ. 2. Διὰ τῆς ἀληθείας τοῦ Θεοῦ ὁ πιστός ἐδικαιώθη, κατέστη δίκαιος ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ και οὕτως ἀπέκτησεν ἀφθαρσίαν και σωτηρίαν. Τὸ «δικαιοῦσθαι» εἶναι καινοδιαθηκικὸς ὅρος (Ρωμ. 3:24,28. 5:1. 6:7. 8:33. Α' Κορ. 6:11. Γαλ. 2:16. 3:8,24. Τίτ. 3:7) και ἀναφέρεται τόσον εἰς τὴν δικαιοσύνην τοῦ ἀνθρώπου, ὅσον και εἰς τὴν δικαιοσύνην τοῦ Χριστοῦ διὰ τῆς ὑψώσεως (Α' Τιμ. 3:16). Μεταξὺ τῶν ἀσχολουμένων μετὰ τὴν ἐρμηνείαν τῆς ᾠδῆς ὑπάρχει διαφωνία ἐν σχέσει πρὸς τὴν χρῆσιν τῶν ὄρων «Θεός» τοῦ στχ. 1 και «Κύριος» τοῦ στχ. 2, τοῦ μὲν πρώτου δηλοῦντος τὸν Ὑψιστον Θεόν, τοῦ δὲ δευτέρου τὸν λυτρωτὴν (πρβλ. στίχ. 14) κατ' ἐπίδρασιν τῆς λατρείας τοῦ Ἀδωνιδος, ὡς ὑποστηρίζει ὁ Sanders («Ἐνθ' ἀν., σ. 108-113). Αὐτὸ ὁμοῦς δύναται νὰ γίνῃ δεκτόν, ἐφ' ὅσον ἀποδεχθῆ τις τὴν ἀμιγῆ ἰουδαϊκὴν προέλευσιν τῶν ᾠδῶν, ἀφοῦ ἐν τῇ Π.Δ. δὲν καλεῖται ὁ Μεσσίας Κύριος, ὡς ἰσχυρίζεται ὁ Sanders. Ἡ ἐναλλαγὴ ὁμοῦς τῶν ὄρων «Θεός» και «Κύριος» τόσον ἐν τῇ

Π.Δ., ὅσον καὶ κυρίως ἐν τῇ Κ.Δ. εἶναι τι τὸ δεδομένον. Ἐν τῇ Κ.Δ. μάλιστα ὁ Θεὸς ὁ Ὑψιστος καλεῖται καὶ «Θεὸς» καὶ «Κύριος», ὡσαύτως δὲ καὶ ὁ Μεσσίας καλεῖται κυρίως «Κύριος» ὑπὸ τὴν παλαιδιαθηκικὴν τοῦ ἔθρου ἔννοιαν καὶ «Θεὸς» εἰς τινα χωρία τοῦ Παύλου, εἰς τὸν Ἰωάννην καὶ ἀλλαχοῦ²². Ἐνταῦθα οἱ ἔθροι «Θεὸς» καὶ «Κύριος» δύναται νὰ ἀποδοθοῦν εἴτε εἰς τὸν Θεὸν ἢ τὸν Χριστὸν ἢ καὶ εἰς τοὺς δύο ἀντιστοίχως, ἄνευ τῆς ἀνάγκης προσφυγῆς εἰς ἐξωβιβλικὰς πηγὰς πρὸς δικαιολόγησιν αὐτῶν.

Στίχ. 3. Ἡ λύτρωσις δὲν εἶναι φυγὴ ἐκ τοῦ κόσμου, ἀλλ' ἀποφυγὴ τῆς ματαιότητος τοῦ κόσμου (Ἐφεσ. 4:17. Πράξ. 14:17).

Στίχ. 4. Ἡ εἰκὼν τοῦ δεσμίου καὶ τῶν δεσμῶν τῆς ἁμαρτίας εἶναι συνήθης εἰς τὴν Κ.Δ., ἐν ἣ μνημονεύεται ὁ δέσμιος ἐν Κυρίῳ (Ἐφεσ. 3:1. 4:1. Β' Τιμ. 1:8). Ἡ ἔκφρασις ἐπιτείνει τὴν ἔννοιαν τῆς δεσμεύσεως ἐν τῇ ἁμαρτίᾳ πρὸς ἔξαρσιν τῆς σημασίας τῆς λυτρώσεως.

Τὸ δευτέρον τμήμα τοῦ στίχ. ὁμιλεῖ περὶ ὄψεως καὶ μορφῆς νέου προσώπου, εἰς ἣν εἰσῆλθεν ὁ πιστὸς καὶ ἐσώθη. Ὁ ψ ι ς καὶ μ ο ρ φ ῆ δηλοῦσι τὴν ὄλην τοῦ ἀνθρώπου προσωπικότητα, ἥτις ἀνεγεννήθη εἴτε διὰ τοῦ βαπτίσματος, ὡς θέλει ὁ B e r n a r d ("Ἐνθ' ἀν., σ. 82), εἴτε διὰ τῆς ἀποδοχῆς τῆς θείας ἀποκαλύψεως γενικώτερον. Ἡ ἔννοια τοῦ μέρους τούτου σχετίζεται πρὸς τὸ καινοδιαθηκικὸν «μεταμορφοῦσθε τῇ ἀνακοινώσει τοῦ νοῦς» (Ρωμ. 12:2. πρβλ. Β' Κορ. 3:18) ἢ πρὸς τὸ «ἐνδύσασθε τὸν Κύριον» (Ρωμ. 13:12. Γαλ. 3:27. Ἐφεσ. 4:24. Κολ. 3:10).

Στίχ. 5. Ἡ ἀλήθεια ἀντιπαραβάλλεται πρὸς τὴν πλάνην (πρβλ. Ὠδ. 8:9. 38:2,4). Περὶ τοῦ «περιπατεῖν ἐν ἀληθείᾳ» πρβλ. Ρωμ. 6:4. 14:15. Γαλ. 5:16. Ἐφεσ. 4:1. 5:2,8. Κολ. 2:6. 4:5. Α' Ἰωάν. 1:7. Β' Ἰωάν. 4. Γ'. Ἰωάν. 3,4.

Στίχ. 6. Τὸ ξένον τῆς μορφῆς τοῦ πιστοῦ προκαλεῖ ἐκπληξιν εἰς πάντας τοὺς ἀτενίζοντας αὐτὸν καί, ὡς ἐκ τούτου, λογίζεται οὗτος ὑπ' αὐτῶν ὡς ξένος, ὡς τι τὸ διάφορον ἐν σχέσει πρὸς τὰ γνωστὰ σχήματα τῆς ζωῆς. Τοῦτο προφανῶς ὀφείλεται εἰς τὴν ὄλως νέαν κατάστασιν πραγμάτων, ἣν συνεπάγεται ἡ ἐν Χριστῷ σωτηρία καὶ λύτρωσις.

Στίχ. 7. Ὁ προκαλῶν τὴν ἀναγέννησιν καὶ τὴν ἐκ τῶν κάτω ἀνάστασιν τοῦ πιστοῦ εἶναι ὁ Ὑψιστος Θεὸς ἐν πάσῃ Αὐτοῦ τῇ τελειότητι. Ὁ Ὑψιστος εἶναι ὁ ἐγείρων τὸν πιστόν, ὃν τρόπον ἠγειρεν Ἰησοῦν Χριστὸν τὸν Κύριον (Πράξ. 3:15. 4:10. 5:30. 10:40) καὶ ἐγείρει καὶ τοὺς νεκροὺς (Πράξ. 26:8. Β' Κορ. 1:9. 4:14). Ὁ Ὑψιστος ὄχι μόνον ἐγείρει, ἀλλὰ καὶ δοξάζει διὰ τῆς ἀγαθότητός Του καὶ ἀνυψοῖ τὸν νοῦν καὶ τὰ νοήματα τοῦ ἀνθρώπου εἰς τὴν σφαῖραν τῆς ἀληθείας Του. Ἡ ἐπέμβασις τοῦ Θεοῦ εἶναι σωτηριώδης καὶ σκοπός

22. Πρβλ. Ἡ μέτερον, Τὸ φιλολογικὸν καὶ θεολογικὸν πρόβλημα τῆς Θεότητος τοῦ Χριστοῦ εἰς τὸν Ἀπόστ. Παῦλον, σ. 168-190.

της ἀπώτερος εἶναι ἡ ὁδήγησις τοῦ πιστοῦ εἰς τὴν ἀλήθειάν Του, τὴν μόνην σφύζουσαν καὶ δοξάζουσαν.

Στίχ. 8. Ἡ εἰκὼν εἶναι παραστατικωτάτη. Ὁ πιστὸς εἰσερχόμενος εἰς τὴν περιοχὴν τῆς μοναδικῆς ἀληθείας, τοῦ Θεοῦ, ἐποπτεύει καὶ κατανοεῖ τὴν ὁδόν, ἣν πορεύεται ὁ Κύριος, τὴν σφαιρὰν τῆς θείας ζωῆς, καὶ διὰ τῆς θείας ποδηγητήσεως αἴρονται αἱ κεκλεισμένοι πύλαι καὶ καθίσταται ὁ πιστὸς μέτοχος τῆς θείας μεγαλειότητος. Ὑπάρχει καὶ ἡ γνώμη, ἡ δεχομένη τὴν ὑπὸ τοῦ Κυρίου διάνοξιν τῶν θυρῶν τοῦ Ἄδου διὰ τῆς καθόδου Αὐτοῦ εἰς τὸν Ἄδην. Ἐφ' ὅσον ἕμως δεχόμεθα, ὅτι ὁ Χριστὸς ὁμιλεῖ ἀπὸ τοῦ στίχ. 11 καὶ ἐκεῖθεν, ἐνταῦθα μᾶλλον πρόκειται περὶ τῆς πραγματικότητος, ἣν βιοῖ ὁ πιστὸς διὰ τῆς σωτηρίας του.

Στίχ. 9. Ἡ διάνοξις τῶν κεκλεισμένων θυρῶν εἶναι καθολικὴ. Οἱ σιδηροὶ μοχλοί, ὅτινες ἐκράτουν κεκουμμένη τὴν ἀλήθειαν τοῦ Κυρίου, θραύονται καὶ ὁ σίδηρος αὐτοῦ τοῦ πιστοῦ τήκεται καὶ διαλύεται. Ὁ ποιητὴς ὁμιλεῖ περὶ τῆς ἀλλοιώσεως, ἣτις ἐπηνέχθη εἰς ὅλα τὰ δεσμὰ τοῦ πιστοῦ, ἄνευ τῆς τήξεως καὶ διαλύσεως τῶν ὁποίων εἶναι ἀδύνατον νὰ ἴδῃ τις τὴν καθαρὰν ἀλήθειαν.

Στίχ. 10. Τὰ πάντα ἤνοιξαν ἐνώπιον τοῦ πιστοῦ, διότι αὐτὸς εἶναι φορεὺς τῆς τὰ ἐμπόδια καταλυούσης ἀληθείας καὶ μὲ τὸν φάρον τῆς ἀληθείας καθίσταται οὗτος ἡ θύρα τοῦ παντός. Περὶ τοῦ Χριστοῦ, ὡς τῆς θύρας, πρβλ. Ἰωάν. 10:7,9 καὶ Ποιμ. τοῦ Ἑρμᾶ Παραβ. 9,12. Ὁ πιστὸς εἶναι ὅχι μόνον δι' αὐτὸν ἡ θύρα, ἀλλ' ἀποτελεῖ καὶ τὴν θύραν, δι' ἧς πᾶς τις δύναται νὰ εἰσέλθῃ καὶ νὰ ἐντρυφήσῃ εἰς τὴν θείαν ἀλήθειαν.

Στίχ. 11. Ἀπὸ τοῦ στίχ. τούτου ὁμιλεῖ ὁ Χριστὸς, ἀναφερόμενος εἰς τὸ ἔργον τῆς σωτηρίας τῶν ἐν Ἄδῃ κειμένων συνδεσμίων Του. Ἡ περὶ τῆς εἰς Ἄδου καθόδου διδασκαλία εἶναι γνωστὴ ἐν τῇ Κ.Δ. (Α' Κορ. 15:55. Ἐφεσ. 4:9. Α' Πέτρ. 3:19), εἰς ἣν ἔχει τὰς ρίζας τῆς ἡ ἐνταῦθα ἐκτιθεμένη ἀποψις τοῦ ποιητοῦ. Ἐκ τοῦ στίχ. τούτου εἶναι καταφανὴς ἡ καθολικότης τῆς λυτρώσεως τῶν ἐν φυλακῇ πνευμάτων.

Στίχ. 12. Καὶ εἰς τοὺς δεσμίους ὁ Χριστὸς ἐμφυσᾷ τὴν γνῶσιν Του ἀφθόνως, ὡς μνημονεύεται ἀλλαχοῦ εἰς τὰς Ῥωδᾶς, καὶ προσεύχεται δι' αὐτοὺς μὲ ἀγάπην.

Στίχ. 13. Ἐνταῦθα ἐκτίθεται τὸ ἔργον τοῦ Χριστοῦ, παραβαλλόμενον πρὸς σπορὰν ριπτομένην εἰς τὴν καρδίαν τῶν πιστευόντων, ἀποτέλεσμα τοῦ ὁποίου ἔργου εἶναι ἡ μεταμόρφωσις ἡ ἠθικὴ τῶν πιστῶν κατὰ τὸ πρότυπον τοῦ Χριστοῦ. Ὅσοι δὲ ἐδέχθησαν τὴν εὐλογίαν Αὐτοῦ ἔζησαν εἰς τὸν αἰῶνα.

Στίχ. 14. Συνέπεια αὐτῆς τῆς μεταμορφώσεως εἶναι ἡ ἐπὶ τὸ αὐτὸ, εἰς μίαν κοινωνίαν, συναγωγὴ τῶν πιστῶν περὶ τὸν Χριστὸν καὶ ἡ σωτηρία των. Οὗτοι ἦσαν μέλη αὐτοῦ τοῦ σώματος, ἔχοντος κεφαλὴν τὸν Χριστόν. Ἡ

περὶ Ἐκκλησίας, ὡς σώματος Χριστοῦ, διδασκαλία εἶναι γνωστὴ ἐκ τῆς Κ.Δ. (πρβλ. Ὁδ. 3:2. 42:19).

Τὸ τέλος τοῦ στίχ. τούτου ἀποτελεῖ δοξολογίαν τῆς κοινότητος τῶν σε-σφυσμένων πρὸς τὴν κεφαλὴν αὐτῶν, τὸν Κύριον Χριστόν. Ἡ ὑψὴ τῆς δοξολογίας εἶναι λειτουργικὴ καὶ δὲν ἀποκλείεται ἡ ὅλη Ὁδὴ νὰ ἀπετέλει λατρευτικὸν ὕμνον, ὅστις, ὡς καὶ αἱ λοιπαὶ Ὁδαί, ἐπισφραγίζεται διὰ τοῦ «Ἀλληλουῖα».

ὉΔΗ 18η

1. Ἡ καρδία μου ὑψώθη ἐν τῇ ἀγάπῃ τοῦ Ὑψίστου καὶ ἐπλατύνθη,
ὥστε νὰ ὑμνῶ Αὐτὸν διὰ τοῦ ὀνόματός μου.
2. Τὰ μέλη μου ἐνεδυναμώθησαν,
ὥστε νὰ μὴ δύνανται νὰ πέσωσιν ἐκ τῆς δυνάμεώς Του.
3. Ἀδυναμίαι ἀπεμακρύνθησαν ἐκ τοῦ σώματός μου
καὶ αὐτὸ (τὸ σῶμα) ἔστη ἐν τῷ Κυρίῳ διὰ τοῦ θελήματός Του.
Διότι ἡ βασιλεία Του εἶναι ἀληθής.
4. Κύριε, χάριν τῶν ἀτελῶν, μὴ ἀποστρέψῃς τὸν λόγον Σου ἀπ' ἐμοῦ!
5. Μηδέ, χάριν τῶν ἔργων των, ἀποσύρῃς τὴν τελειότητά Σου ἀπ' ἐμοῦ!
6. Μὴ ἐπιτρέψῃς τὸ φῶς νὰ καταληφθῇ ὑπὸ τοῦ σκότους,
μηδὲ τὴν ἀλήθειάν Σου νὰ φουγαδευθῇ ἐκ τοῦ ψεύδους.
7. Σὺ θὰ μὲ ὀδηγήσῃς εἰς νίκην· ἡ σωτηρία ἡμῶν εἶναι ἡ δεξιὰ Σου·
καὶ Σὺ θὰ δεχθῆς ἀνθρώπους ἐξ ὅλων τῶν σημείων
8. καὶ θὰ ἀπομακρύνῃς ἀπ' ἐμοῦ πάντας τοὺς κατεχομένους ὑπὸ κακῶν
πραγμάτων.
9. Σὺ εἶσαι ὁ Θεός μου. Ψεῦδος καὶ θάνατος οὐκ ἔστιν ἐν τῷ στόματί Σου·
10. διότι τὸ θέλημά Σου εἶναι τελείωσις·
καὶ ματαιότητα οὐκ οἶδας,
11. οὐδὲ αὐτὴ γινώσκει Σε.
12. Καὶ πλάνην οὐκ ἔγνως,
13. οὐδὲ αὐτὴ ἔγνω Σε.
14. Καὶ ἄγνοια ἐνεφανίσθη ὡς ἄχυρον καὶ ὡς ἀφρὸς τῆς θαλάσσης·

15. και αυτοι ελογισαντο το ματαιον, ως τι μεγα·

16. και ωμοιωθησαν αυτω και εματαιωθησαν·
και κατενοησαν οι ειδότες και λογισάμενοι·

17. και αυτοι δεν εφθάρησαν εν τη φαντασία των·
διότι ησαν εν τω νω του Κυριου·

18. και αυτοι ενέπαιξαν τους περιπατουντας εν πλάνη·

19. και ελάλησαν αλήθειαν εκ της εμπνεύσεως, ην ενεφύσησεν ο Ύψιστος εις
αυτούς.

Ἐπαινος και ἀπειρος Χάρις τῷ ὀνόματι Αὐτοῦ.

Ἀλληλούϊα.

Και ἡ Ῥοδὴ αὕτη εἶναι ἐξόχως βιβλικὴ εἷς τε τὴν ὀρολογίαν και εἰς τὰ θέματα, ἅτινα ἐξετάζει. Τὰ κύρια θέματα τῆς Ῥοδῆς εἶναι ἡ ἐνδυνάμωσις τοῦ σώματος τοῦ πιστοῦ τῇ βοηθείᾳ τοῦ Ὑψίστου και ἡ παράλληλος ἐξέτασις τῶν ἐννοιῶν «φῶς-σκότος», «ἀλήθεια-ψεῦδος», ἐξ ὧν αἱ μὲν πρῶται, «φῶς», «ἀλήθεια» ἀπορρέουν ἐκ τοῦ Θεοῦ, αἱ δὲ δευτεραι, «σκότος», «ψεῦδος» εἶναι καρποὶ τῆς ἀγνοίας τοῦ Θεοῦ και τῆς ματαιότητος και φαντασιώσεως τῶν ἀνθρώπων, οἵτινες σκέπτονται και βουλεύονται ἐρήμην τῆς θείας γνώσεως.

Στίχ. 1. Ὁ ποιητὴς φαίνεται νὰ διατελῇ ὑπὸ ψυχικὴν και σωματικὴν κατάπτωσιν και δοκιμασίαν, ὀφειλομένην πιθανῶς εἰς ἀσθένειαν ἢ εἰς ἀπογοήτευσιν λόγῳ τοῦ ἐν τῷ κόσμῳ κρατοῦντος σκότους και τῆς ματαιότητος. Ἐξ αὐτῆς ἕμως τῆς ψυχικῆς καταπτώσεως ἐσώθη διὰ τῆς ἀγάπης τοῦ Ὑψίστου και ἐπλατύνθη ἡ καρδιά του, ὥστε νὰ βιοῖ τὴν θείαν ἀγάπην και, ὡς καρπὸν αὐτῆς τῆς νέας ζωῆς, νὰ ὑμνῇ τὸν Θεόν, δυνάμει τοῦ ὀνόματός Του, ὅπερ ἐδόθη εἰς αὐτὸν ὡς ἀνήκοντα εἰς τὸν Χριστόν.

Οἱ ὅροι «ὑψοῦσθαι», «πλατύνεσθαι», «ὑμνεῖν», καθαρῶς ψαλμικοί, παρατίθενται ἐνταῦθα κατὰ τρόπον προσθετικόν, ὥστε νὰ ἐξαρθῇ ἡ ὅλη ψυχικὴ κατάστασις τοῦ ποιητοῦ.

Στίχ. 2. Ἐκ τῆς ψυχικῆς εὐφορίας ὁ ποιητὴς μεταπηδᾷ εἰς τὴν σωματικὴν τοιαύτην, ὀφειλομένην εἰς τὴν θείαν ἀγάπην και τὸ θεῖον θέλημα (στίχ. 3). Περὶ τοῦ «ἐνδυναμοῦσθαι» πρβλ. Ἐβρ. 11:34. Δὲν φαίνεται ὁ ποιητὴς νὰ νοσῇ σωματικῶς, ἀλλὰ μᾶλλον πρόκειται περὶ ἐνδυναμώσεως, ἥτις εἶναι ἀναγκαία, προκειμένου οὗτος νὰ σταθῇ ἰσχυρὸς ἐνώπιον τῆς δυνάμεως τοῦ Θεοῦ. Ἡ ἀποψις αὕτη φαίνεται νὰ ἐνισχύηται και ἐκ τοῦ ἐπομένου στίχου.

Στίχ. 3. Τὸ σῶμα τοῦ ποιητοῦ ἀπηλλάγη ἀδυναμιῶν, κωλουσῶν τὴν προσπέλασιν πρὸς τὸν Κύριον και οὕτω κατέστη οὗτος ἱκανὸς νὰ σταθῇ ἐνώπιον

τοῦ Κυρίου. Αἱ ἀδυναμίαι αὐταὶ συνδυάζονται πρὸς τὰ ψεύδη, ἅτινα παρεμποδίζουν τὸν ἄνθρωπον νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὴν περιοχὴν τῆς θείας βασιλείας, ἥτις εἶναι ἡ μόνη ἀλήθεια. Ἐνταῦθα σαφῶς ὁ ποιητῆς ὁμιλεῖ περὶ ἐγκοσμίου βασιλείας τοῦ Θεοῦ, ἐφ' ὅσον «σὰρξ καὶ αἷμα βασιλείαν Θεοῦ κληρονομησαὶ οὐ δύναται» (Α' Κορ. 15:50) καὶ ἄρα ἡ ἀποψὶς αὕτη εἶναι ἐξόχως ἀντιγινωστικῆ, ἐφ' ὅσον ποιεῖται λόγον περὶ σωτηρίας καὶ λυτρώσεως ἐντὸς τῆς σφαίρας τῆς ἐπιγείου ζωῆς, ἣν σωτηρίαν σθεναρῶς ἀπέριπτον οἱ Γνωστικοί.

Στίχ. 4-6. Εἰς τοὺς στίχ. τούτους ὁ ποιητῆς παρακαλεῖ τὸν Κύριον νὰ μὴ ἀπομακρύνῃ τὸν λόγον Του καὶ τὴν τελειότητά Του καὶ τὴν ἀλήθειάν Του καὶ τὸ φῶς Του ἀπ' αὐτοῦ, λόγῳ τῶν ἐν τῷ κόσμῳ ὑφισταμένων ἀτελῶν ἀνθρώπων, τῶν ἔργων των, τοῦ σκότους καὶ τοῦ ψεύδους. Ὁ ποιητῆς καὶ ὁ πιστὸς γενικώτερον διεξάγει κρατερόν πολυμέτερον ἀγῶνα ἐν τῷ κόσμῳ καὶ τὰ μόνα ὄπλα, ἅτινα τοῦ χρειάζονται, εἶναι τὰ ὄπλα τοῦ φωτός καὶ τῆς ἀληθείας, δι' ὧν θὰ ἀντιμετωπίσῃ τὴν ἀτέλειαν, τὸ σκότος καὶ τὸ ψεῦδος.

Στίχ. 7. Ἡ πεποίθησις τοῦ ποιητοῦ εἰς τὴν τελικὴν νίκην εἶναι ζωηρά καὶ ἡ σωτηρία του αὕτη προέρχεται ἐκ τῆς δεξιᾶς τοῦ Ἵψίστου. Πνευματικὰ εἶναι τὰ μέσα, δι' ὧν ὁ ποιητῆς ἐλπίζει νὰ σωθῇ, ἀνάλογα πρὸς τὰ μέσα, ἅτινα χρησιμοποιοῦν οἱ πιστοὶ τοῦ Κυρίου πρὸς νίκην καὶ σωτηρίαν ἐν τῇ Π.Δ.

Τὸ 7β ὁμιλεῖ περὶ τῆς σωστικῆς ἐνεργείας τοῦ Θεοῦ εἰς ὅλα τὰ πλάτη καὶ μήκη τοῦ κόσμου, ἐξ ὧν ὁ ποιητῆς ἀναμένει τὴν πρὸς τὸν Θεὸν ἐπιστροφὴν τῶν ἀνθρώπων. Ἡ παγκοσμιότης τῆς σωτηρίας εἶναι καταφανὴς καὶ τελικὸν σχέδιον τοῦ Θεοῦ παραμένει ἡ ἐπὶ τὸ αὐτὸ συναγωγὴ πάντων τῶν ἐθνῶν, ζητούντων τὸν Κύριον καὶ ὁμολογούντων τὸ ὄνομα Αὐτοῦ.

Στίχ. 8. Ὁ ποιητῆς ἐλπίζει, ὅτι ὁ Κύριος θὰ τὸν διαφυλάξῃ ἀπὸ πάντων τῶν κακῶν ἀνθρώπων, ὥστε νὰ μὴ τρωθῇ ὑπ' αὐτῶν. Βαθεῖα εἶναι ἡ πίστις τοῦ ποιητοῦ, ὡς ἐκφράζεται καὶ εἰς τοὺς ἀκολουθοῦντας στίχους.

Στίχ. 9. Ὁ ποιητῆς εὐθαρσῶς ὁμολογεῖ, ὅτι ὁ Κύριος εἶναι ὁ Θεὸς του, Ὁσπὶς εἶναι ξένος πρὸς τὸ ψεῦδος καὶ τὸν θάνατον.

Στίχ. 10-13. Ὁ Θεὸς εἶναι τέλειος, ἀπηλλαγμένος ἀτελειῶν, ματαιότητος καὶ πλάνης, ἅτινα πάντα οὐδεμίαν σχέσιν ἔχουν πρὸς Αὐτόν. Αἱ ἀτέλειαι αὐταὶ εἶναι ἀνυπόστατοι καὶ ἀποτελοῦν ἄρησιν τῆς παρουσίας τοῦ Θεοῦ. Οὐδεμία συνοίκησις ὑφίσταται μεταξύ Θεοῦ ἀφ' ἐνὸς καὶ ματαιότητος καὶ πλάνης ἀφ' ἑτέρου.

Στίχ. 14. Ὁμοίως ἀνυπόστατος εἶναι καὶ ἡ ἄγνοια τοῦ Θεοῦ, ἣν ὁ ποιητῆς παραβάλλει πρὸς ἄχυρον καὶ ἀφρόν θαλάσσης, ἅτινα ἐξαφανίζονται ὑπὸ τοῦ ἀνέμου καὶ τῆς ἡρεμίας.

Στίχ. 15. Ἡ μωρία τῶν μακρὰν τοῦ Θεοῦ εὐρισκομένων ἐγκτεται εἰς τὴν μεγέθυνσιν τῆς ματαιότητος καὶ εἰς τὴν θεοποίησίν της (πρβλ. Ρωμ. 1:21).

Στίχ. 16. Ἀποτέλεσμα ὅμως αὐτῆς τῆς προσκολλήσεως εἰς τὴν ματαιότητα εἶναι, ὅτι οἱ ὄπαδοὶ αὐτῆς ἐγίναν ἐν μὲ αὐτὴν καὶ κατέστησαν μάταιοι.

Ἐκ τῆς 16β δὲ ποιητῆς ὁμιλεῖ περὶ ἐκείνων, οἵτινες ἐγνώρισαν καὶ κατενόησαν τὴν ματαιότητα καὶ τὴν ἀπέφυγον καὶ οὕτω,

Στίχ. 17. δὲν ἐφθάρησαν διὰ τῆς φαντασίας των, ἀλλὰ τοῦναντίον ἐνέμειναν εἰς τὸν νοῦν τοῦ Κυρίου, ἥτοι ἐσκέφθησαν σύμφωνα πρὸς τὰς ὑπαγορεύσεις τοῦ Θεοῦ θελήματος καὶ ἐσώθησαν.

Στίχ. 18. Αὐτοὶ δὲ οἱ νοῦν Κυρίου ἔχοντες ἐνέπαιξαν τοὺς πλανωμένους καὶ ἀγνοοῦντας τὸν Κύριον,

Στίχ. 19. καὶ ἐλάλησαν τὴν ἀλήθειαν, καθοδηγούμενοι ὑπὸ τῆς θείας ἐμπνεύσεως. Τὸ ἔργον τοῦ «λαλεῖν ἀλήθειαν» εἶναι καρπὸς τῆς ἐμπνεύσεως τῆς ὑπὸ τοῦ Ἰψίστου εἰς τοὺς ἀνθρώπους παρεχομένης καὶ οὐχὶ συνέπεια αὐτογνωσίας, ἐξ αὐτοῦ τούτου τοῦ ἀνθρώπου προερχομένης, ὡς ἐπρέσβευον οἱ Γνωστικοί.

Ἡ ὄλη Ὁδὴ κλείει διὰ τῆς ὁμολογίας ἐπαίνου καὶ εὐχαριστιῶν εἰς τὸ Ὄνομα τοῦ Ἰψίστου.

ΩΔΗ 19η

1. Ποτήριον γάλακτος ἐδόθη εἰς ἐμέ·
καὶ ἔπιον αὐτὸ ἐν τῇ γλυκύτητι τῆς τέρφως τοῦ Κυρίου.
2. Ὁ Υἱὸς εἶναι τὸ ποτήριον, ὃ δὲ ἀμελγόμενος ὁ Πατήρ·
3. καὶ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα ἤμελεξεν Αὐτόν,
διότι τὰ στήθη Του ἦσαν πλήρη
καὶ δὲν ἐφάνη καλὸν εἰς Αὐτόν, τὸ νὰ χυθῇ τὸ γάλα Του ἀσκόπως·
4. καὶ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα ἤνοιξε τὴν ἀγκάλην του
καὶ ἀνέμειξε τὸ γάλα τὸ ἐκ τῶν δύο στηθῶν τοῦ Πατρὸς·
καὶ ἔδωκε τὸ μείγμα εἰς τὸν κόσμον, ὅστις δὲν ἐγνώριζεν αὐτό.
5. Καὶ οἱ δεξάμενοι (αὐτὸ) εὐρίσκονται εἰς τὴν τελειότητα τῆς δεξιᾶς χειρὸς.
6. Ἡ μήτρα τῆς Παρθένου ἐκτήσατο αὐτὸ καὶ συνέλαβε καὶ ἔτεκεν·
καὶ ἡ Παρθένος κατέστη μήτηρ μετὰ πολλῶν οἰκτιρμῶν.
7. Καὶ κατέλαβον αὐτὴν ὠδίνες τοκετοῦ καὶ ἔτεκεν Υἱόν, ἄνευ πόνου.
8. Διότι αὐτὸ δὲν συνέβη κατὰ τρόπον συνήθη
καὶ αὐτὴ δὲν ἐζήτησε μαῖαν
(διότι Αὐτὸς ἐβοήθησεν αὐτὴν νὰ γεννήσῃ)·
αὐτὴ ἔτεκεν, ὡς ἐὰν Αὐτὸς (ὁ τεχθεὶς) ἦτο ἄνθρωπος,
ἐκ τοῦ θελήματος τοῦ Θεοῦ.

9. Καὶ αὐτὴ ἔτεκεν Αὐτὸν ἐν ὁμοιώματι
καὶ ἐκτίησάτο Αὐτὸν ἐν δυνάμει πολλῇ,

10. καὶ ἠγάπησεν Αὐτὸν ἐν σωτηρίᾳ
καὶ ἐφύλαξεν Αὐτὸν ἐν εὐφροσύνῃ
καὶ ἐφανέρωσεν Αὐτὸν ἐν μεγαλειότητι.
᾿Αλληλουῖα.

Ἡ ᾿Ωδὴ αὕτη εἶναι σπουδαιότατη διὰ τε τὸν συμβολισμόν της, τὴν ζωηρότητα τῶν εἰκόνων της καὶ τὴν θεολογικὴν της διδασκαλίαν, ἀναφερομένην εἰς τὸν ἐν Τριάδι Θεόν, τὴν διάδοσιν τοῦ Λόγου εἰς τὸν κόσμον διὰ τοῦ ᾿Αγίου Πνεύματος καὶ τὴν ἐκ τῆς Παρθένου ἐνανθρώπισιν τοῦ Υἱοῦ καὶ Λόγου τοῦ Θεοῦ. Οὕτως ἡ ὅλη ᾿Ωδὴ διαιρεῖται θεολογικῶς εἰς δύο τμήματα. Τὸ πρῶτον (1-5) ἀναφέρεται εἰς τὴν διάδοσιν τοῦ Λόγου τοῦ Θεοῦ εἰς τὸν κόσμον, ὅστις ἠγνοεῖ Αὐτόν, καὶ τὸ δεύτερον (6-10) περιγράφει τὴν ἐκ Παρθένου γέννησιν τοῦ Λόγου ἐκ θελήματος Θεοῦ, τῇ ἐπενεργείᾳ τοῦ ᾿Αγίου Πνεύματος.

Στίχ. 1. Ὁ ποιητὴς ὁμιλεῖ περὶ ποτηρίου γάλακτος, τὸ ὁποῖον τοῦ ἐδόθη πρὸς πόσιν καὶ αὐτὸς ἐπιεν αὐτό, ὅπερ ἦτο τόσον γλυκὺ ὅσον ἡ τέρψις τοῦ Κυρίου.

Στίχ. 2. Ἐνταῦθα διευκρινίζεται ὁ συμβολισμὸς τοῦ πρώτου στίχου. Ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ εἶναι τὸ ποτήριον, ἐν ᾧ περιέχεται τὸ γάλα, ὅπερ συμβολίζει τὸν Πατέρα. Ἡ ἐκδοχὴ τοῦ Λόγου τοῦ Θεοῦ ὡς γάλακτος ρέοντος ἐκ τοῦ Πατρὸς ἀναφέρεται εἰς τὴν ᾿Ωδὴν 8:17 καὶ μνημονεύεται καὶ ὑπὸ τοῦ Κλήμεντος τοῦ ᾿Αλεξανδρείας (B e r n a r d, ᾿Ενθ' ἄν., σ. 86). Ὁ συμβολισμὸς ὁμοίως ἐνταῦθα παρίσταται ὡς διάφορος κατὰ τι, ἐφ' ὅσον ὁ Υἱὸς εἶναι τὸ ποτήριον. Ἴσως ὁ συγγραφεὺς νὰ ἐνοῶῃ διὰ τοῦ «Υἱὸς» τὸν ἐνανθρωπήσαντα Κύριον, ὅστις ἦτο ἄνθρωπος καὶ Λόγος τοῦ Θεοῦ, ἄρα τὸ γάλα τοῦ Πατρὸς. Δὲν φαίνεται δὲ ἐνταῦθα ὁ συγγραφεὺς νὰ ὑπαινίσσεται τὴν θείαν Εὐχαριστίαν, ὡς τινες ὑποστηρίζουν (πρβλ. Χ ρ ῆ σ τ ο υ, ᾿Ενθ' ἄν., σ. 67), διότι ἐκτὸς τῶν ἄλλων θὰ παρέμενεν ἀνεξήγητον τὸ γεγονός, πῶς ἡ Παρθένος ἀπέκτησε αὐτὸ τὸ γάλα (στίχ. 6) καὶ συνέλαβε καὶ ἔτεκεν τὸν Υἱόν.

Στίχ. 3. Ἐνταῦθα ἐξαιρεται ὁ ῥόλος τοῦ ᾿Αγίου Πνεύματος εἰς τὸ ἔργον τῆς μεταδόσεως τοῦ γάλακτος εἰς τὸν κόσμον. Τὸ ᾿Αγιον Πνεῦμα, ὡς δρῶσα δύναμις τοῦ Θεοῦ, λαμβάνει τὸ γάλα ἐκ τῶν στήθῶν τοῦ Πατρὸς. Ἡ εἰκὼν εἶναι λίαν χαρακτηριστικὴ, μεταφέρουσα ἡμᾶς εἰς τὸν ποιμενικὸν βίον καὶ παριστώσα τὸν Πατέρα ὡς τι τὸ ἀμελγόμενον, τὸ δὲ ᾿Αγιον Πνεῦμα ὡς τὸ διενεργοῦν τὸ ἀμελγμα. Τὸ γάλα, ἄρα ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ, εὐρίσκειται ἐντὸς τῶν στήθῶν, ἐντὸς τῶν κόλπων τοῦ Πατρὸς (πρβλ. Ἰωάν. 1:18). Δὲν εἶναι ἀπίθανον ἐνταῦθα νὰ ὑποθέσῃ τις, ὅτι ὁ σαρκωθεὶς βραδύτερον Λόγος τοῦ Θεοῦ δρᾷ διὰ τοῦ ᾿Αγίου Πνεύματος ἐν τῷ κόσμῳ ἀπ' ἀρχῆς καὶ πρὸ τῆς σαρκώσεως,

ἐφ' ὅσον ἡ σάρκωσις τονίζεται ἀπὸ τοῦ στίχ. 6 καὶ ἐξῆς, ἐνῶ ὁ Λόγος, τὸ γάλα, δίδεται εἰς τὸν κόσμον πολὺ ἐνωρίτερον, ὡς φαίνεται καὶ ἐκ τοῦ στίχ. 4.

Στίχ. 4. Τὸ ἔργον τοῦ Ἁγίου Πνεύματος εἶναι διπλοῦν. Π ρ ῶ τ ο ν, λαμβάνει ἐκ τοῦ Πατρὸς τὸν Λόγον καὶ δ ε ὑ τ ε ρ ο ν δίδει Αὐτὸν εἰς τὸν κόσμον, τὸν ἐν ἀγνοίᾳ κείμενον. Τὸ ἄμελγμα τοῦ γάλακτος καὶ ἐκ τῶν δύο στηθῶν τοῦ Πατρὸς πιθανὸν νὰ θέλῃ νὰ τονίσῃ τὴν πλήρη Ἀποκάλυψιν τοῦ Πατρὸς εἰς τὸν κόσμον, ὡς αὕτη ἔλαβε χώραν ἐν τῷ σαρκωθέντι Λόγῳ. Χαρακτηριστικὸν εἶναι ὅτι τὸ συριακὸν κείμενον ἀποδίδει τὸ Ἅγιον Πνεῦμα ὡς θηλυκοῦ γένους.

Στίχ. 5. Ὅσοι δὲ λαμβάνουν τὸ γάλα τοῦτο ἀποκοτοῦν τελειότητα, καθίστανται υἱοὶ τοῦ Θεοῦ (πρβλ. Ἰωάν. 1:12 καὶ Ῥδῆ 8:21).

Στίχ. 6. Ἀπὸ τοῦ στίχ. τούτου ὁ ποιητὴς εἰσέρχεται εἰς τὸ συγκεκριμένον γεγονός τῆς σαρκώσεως τοῦ Υἱοῦ διὰ τῆς Παρθένου. Ὁ στίχ. ὁμιλεῖ περὶ εἰσοικῆσεως τοῦ Λόγου τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος εἰς τὴν μήτραν τῆς Παρθένου, ἣτις συνέλαβε καὶ ἔτεκεν (πρβλ. Ματθ. 1:18,20. Λουκ. 1:35).

Ὁ στίχος οὗτος ἀναφέρεται αὐτούσιος ὑπὸ τοῦ Λακταντίου λατινιστῆ (Bernard, "Ενθ' ἄν., σ. 87) καὶ τοῦτο ἐνισχύει τὴν ἄποψιν περὶ τῆς συγγραφῆς τῆς Ῥδῆς εἰς τὴν ἑλληνικὴν, ἐξ ἧς μεταφράζει ὁ Λακτάντιος.

Ἡ σπουδαιότης τοῦ στίχου ἐγκρίεται καὶ εἰς τὸν ἐν αὐτῷ τονισμόν τοῦ γεγονότος τῆς σαρκώσεως, ἀποκλειομένης οὕτω πάσης δοκητικῆς ἐκδοχῆς περὶ τῆς ἐμφανίσεως τοῦ Λόγου εἰς τὸν κόσμον. Τόσον ὁ τίτλος («παρθένος»), ὅσον καὶ ἡ ἔκφρασις («μήτηρ μετὰ πολλῶν οἰκτιρμῶν») μαρτυροῦν θεολογικὰς ἀπόψεις ἐπικρατησάσας βραδύτερον τοῦ 2ου μ.Χ. αἰῶνος εἰς τὴν ζωὴν τῆς Ἐκκλησίας. Ἡ ἀποδοχὴ ὅμως αὐτῆς τῆς γνώμης θὰ μετέθετε κατὰ πολὺ τὸν χρόνον συγγραφῆς τῆς Ῥδῆς, ὅπερ θεωρεῖται ἀδύνατον ὑπὸ τῶν ἐρμηνευτῶν, ἐνῶ ἄριστα δύνανται νὰ ἐρμηνευθοῦν οἱ ὅροι ἐκ τῆς βιβλικῆς παραδόσεως, ὡς αὕτη ἐνσωματοῦται εἰς τὴν Κ.Δ., ἐν ἧ ἡ μήτηρ τοῦ Κυρίου ὀνομάζεται («Παρθένος») (Ματθ. 1:23. Λουκ. 1:27) καὶ αὕτη ὡς εὐροῦσα χάριν παρὰ Θεῶ καὶ ἀνθρώποις (Λουκ. 1:30) κατέστη μήτηρ τῶν οἰκτιρμῶν καὶ τοῦ ἐλέους.

Στίχ. 7. Ὁ στίχ. περιγράφει ἔτι ἐντονώτερον τὸ γεγονός τῆς σαρκώσεως καὶ τῆς ὑπὸ τῆς Παρθένου κηύσεως τοῦ Υἱοῦ κατὰ τὸ ἀνθρώπινον, ἀλλὰ καὶ ἄνευ πόνων ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸν τρόπον, καθ' ὃν ἔτεκεν ἡ Εὐα (Γεν. 3:16).

Περὶ τῆς διδασκαλίας τῆς θαυματουργικῆς τῷ τρόπῳ κηύσεως τοῦ Υἱοῦ ὑπὸ τῆς Παρθένου κατὰ τὸν 2ον αἰῶνα πρβλ. Bernard, "Ενθ' ἄν., σ. 87.

Στίχ. 8. Οὗτος ὁ στίχ. ἐν μέρει ἐπαναλαμβάνει τὸν προηγούμενον ὡς πρὸς τὸν τρόπον τῆς κηύσεως τῆς Παρθένου, βοηθηθείσης ὑπ' Αὐτοῦ τοῦ Θεοῦ (πρβλ. Ψαλμ. 21(22):10). Οὕτως ἡ Παρθένος τίκτει κατὰ τὸν ἀνθρώπινον τρόπον, ἀλλὰ διὰ τῆς θελήσεως τοῦ Θεοῦ (πρβλ. Ἰωάν. 1:13).

Στίχ. 9. Ἐτι περαιτέρω τονίζεται τὸ γεγονός τῆς σαρκώσεως. Ἡ ἀντιγνωστικὴ τάσις τοῦ συγγραφέως εἶναι πλέον ἢ ἐμφανῆς. Δυσχέρειαν εἰς

τὴν ἐρμηνείαν παρουσιάζει τὸ «ἐν ὁμοιώματι», ὅπερ ἄλλοι ἀποδίδουν διὰ τοῦ «en exemple», καὶ ἄλλοι, ἐν οἷς καὶ ὁ B e r n a r d, ἐρμηνεύουν αὐτὸ ὡς δηλοῦν, ὅτι ἡ παιδοποιεῖα τῆς Παρθένου ἦτο τὸ ἰδεῶδες τῆς μητρότητος, δεδοξασμένη καὶ ἀνώδυνος. Ὁ ἴδιος ὁ B e r n a r d δὲν ἱκανοποιεῖται ἐκ τῆς ἐρμηνείας ταύτης («Ἐνθ' ἄν., σ. 88). Μήπως ἀναφέρεται εἰς τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν τοῦ Υἱοῦ κατὰ τὸ Φιλ. 2:5-11; Οὐδὲν μετὰ βεβαιότητος δύναται νὰ λεχθῆ. Δὲν ἀποκλείεται ὅμως ἡ συσχέτισις τοῦ ὄρου πρὸς τὸ Φιλιπ. 2:5-11, λόγῳ τοῦ τονισμοῦ τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως τοῦ Υἱοῦ ὑπὸ τοῦ ποιητοῦ. Ὁ F r a n k e n b e r g («Ἐνθ' ἄν., σ. 20) ἔχει «ἐν ἀποδείξει», ὅπερ ἐπίσης τονίζει τὸ γεγονός τῆς σαρκώσεως. Τὸ «ἐν δυνάμει πολλῇ» τοῦ 2ου ἡμιστιχίου ἀναφέρεται εἰς τὴν δύναμιν τοῦ Θεοῦ, δι' ἧς ἔτεκεν ἡ Παρθένος.

Στίχ. 10. Ὁ στίχ. συνεχίζει τὴν σκέψιν τοῦ προηγουμένου. Τεκοῦσα καὶ ἀποκτήσασα τὸν Υἱὸν ἡ Παρθένος ἠγάπησεν Αὐτόν. Τὸ «ἐν σωτηρίᾳ» ἀποδίδεται ὀρθότερον διὰ τοῦ «ὡς σωτήρα» (πρβλ. Λουκ. 1:46-47).

Τὸ δεύτερον μέρος τοῦ στίχ. ἀναφέρει τὴν μετὰ χαρᾶς καὶ ἀγαλλιάσεως φροντίδα τῆς Παρθένου διὰ τὸν Υἱόν, τὸ δὲ τρίτον μέρος ἀναφέρεται εἰς τὴν ἀνάδειξιν τῆς μεγαλειότητος τοῦ Υἱοῦ. Χαρακτηριστικὴ εἶναι ἡ ὅλη διάταξις τῶν διαφόρων φάσεων τῆς ζωῆς τοῦ Υἱοῦ ὑπὸ τοῦ ποιητοῦ, ἧτις ἐκδιπλοῦται εἰς τοὺς τελευταίους στίχους, ἦτοι («ἔτεκεν ἐκ θελήματος»), («ἔτεκεν ἐν ὁμοιώματι»), («ἠγάπησεν ἐν σωτηρίᾳ»), («ἐφύλαξεν ἐν εὐφροσύνῃ»), («ἐφανέρωσε ἐν μεγαλειότητι»). Αἱ φάσεις αὗται καλύπτουν ἅπασαν τὴν ἐπὶ γῆς ζωὴν τοῦ Υἱοῦ μέχρι τῆς ἐν δόξῃ ἐκλάμψεως Αὐτοῦ.

Καὶ διὰ τοῦ «Ἀλληλούϊα» κλείει ἡ ὑπέροχος αὕτη ᾿Ωδή, ἧτις ἐν ὀλίγαις, ἀλλ' ἄδραϊς γραμμαῖς, ἀνιστορεῖ τὴν διὰ τοῦ Λόγου φανέρωσιν τοῦ Θεοῦ ἐν κόσμῳ διὰ τῆς ἐπενεργείας τοῦ Ἁγίου Πνεύματος καὶ τὸ μυστήριον τῆς σαρκώσεως τοῦ Υἱοῦ-Λόγου ἐν Παρθένου μητρὸς, κατὰ τρόπον ἀπολύτως ὀρθόδοξον, ἀναιροῦντα πᾶσαν περὶ τῆς σαρκώσεως δοκητικὴν ἐκδοχὴν.

ΩΔΗ 20ῃ

1. Ἱερεὺς εἶμαι τοῦ Κυρίου
καὶ πρὸς Αὐτὸν προσφέρω τὰς ἱερατικὰς μου ὑπηρεσίας·
καὶ πρὸς Αὐτὸν προσφέρω τὴν θυσίαν τοῦ θελήματός Του.
2. Διότι τὸ θέλημά Του δὲν εἶναι ὡς (τὸ θέλημα) τοῦ κόσμου,
οὐδὲ ὡς (τὸ θέλημα) τῆς σαρκός, οὐδὲ ὡς (τὸ θέλημα) ἐκείνων,
οἵτινες ὑπηρετοῦν ἐν σαρκί.
3. Ἡ θυσία τοῦ Κυρίου εἶναι δικαιοσύνη
καὶ καθαρότης καρδίας καὶ χειλέων.

4. *Παράστησον τοὺς νεφρούς σου ἐνώπιον Αὐτοῦ ἀμώμους·
καὶ μὴ ἐπιτρέψῃς εἰς τὴν καρδίαν σου νὰ πράξῃ βίαν εἰς ἄλλην καρδίαν
οὔτε ἡ ψυχὴ σου εἰς ψυχὴν (ἄλλου).*
5. *Δὲν θὰ ἀποκτήσης ἀλλοδαπὸν διὰ τοῦ αἵματος τῆς ψυχῆς σου,
μηδὲ θὰ θελήσῃς νὰ ἐξαπατήσῃς τὸν πλησίον σου,*
6. *μηδὲ θὰ στερήσῃς αὐτὸν τοῦ ἐνδύματος τοῦ καλύπτοντος τὴν γυμνότητά
του.*
7. *᾽Αλλ' ἐνδυσαι τὴν χάριν τοῦ Κυρίου πλουσίως·
καὶ εἴσελθε εἰς τὸν Παράδεισον Αὐτοῦ
καὶ ποιήσον διὰ σεαυτὸν στέφανον ἐκ τοῦ δένδρου Του,*
8. *καὶ θές αὐτὸν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν σου
καὶ ἐθύμησον καὶ ἀνακλίθητι εἰς τὴν ἀνάπαυσίν Του
καὶ δόξα προπορεύσεται ἐνώπιόν σου·*
9. *καὶ θὰ λάβῃς ἐκ τῆς ἀγαθωσύνης Του καὶ τῆς χάριτός Του
καὶ θὰ ἀνατραφῇς ἐν ἀληθείᾳ εἰς τὸν ἔπαινον τῆς ἀγιότητός Του.
Αἶνος καὶ Δόξα τῷ ὀνόματι Αὐτοῦ.
᾽Αλληλοῦια.*

Εἰς τὴν παροῦσαν ᾽Ωδὴν ὁ ποιητὴς παρίσταται ὡς ἱερεὺς τοῦ Κυρίου, προσφέρων εἰς Αὐτὸν ἱερατικὰς ὑπηρεσίας καὶ θυσίαν τοῦ θελήματος τοῦ Κυρίου. Ἐξ ἀφορμῆς ὅμως αὐτῆς τῆς ἱερατικῆς ιδιότητός του, — ἐὰν βεβαίως πρόκειται περὶ πραγματικῆς καὶ οὐσιαστικῆς ἱερατικῆς ιδιότητος ἢ πρόκειται περὶ συμβολικῆς εἰκόνας — ὁ ποιητὴς χωρεῖ περαιτέρω εἰς τὸν τόνισμὸν καὶ τὴν ἔξαρσιν τῆς σπουδαιότητος τῆς πνευματικῆς θυσίας, ἣν μόνην εὐπροσδέκτως δέχεται ὁ Θεός, καὶ παρωθεῖ τοὺς πιστοὺς εἰς τὴν προσφορὰν αὐτῆς τῆς θυσίας, συνισταμένης εἰς τὴν δικαιοσύνην καὶ τὴν καθαρότητα καρδίας καὶ χειλέων καὶ εἰς τὴν ἔναντι ἑαυτοῦ καὶ τοῦ πλησίον καταλλήλου συμπεριφορᾶς μὲ ἀπώτερον σκοπὸν τὴν ἀπόκτησιν τοῦ στεφάνου τῆς ζωῆς καὶ τῆς αἰωνίου μακαριότητος.

Στίχ. 1. Ὁ ποιητὴς τονίζει τὴν ιδιότητά του ὡς ἱερέως, τὴν εὐσυνείδητον ἐκτέλεσιν τῶν ἱερατικῶν του καθηκόντων καὶ τὴν προσφορὰν θυσίας εἰς τὸν Κύριον, κατὰ τὸ θέλημά Του. Πρόκειται περὶ πραγματικοῦ ἱερέως ἢ περὶ ἀλληγορικῆς ἐκφράσεως; Ὁ Bernard ("Ἐνθ' ἀν., σ. 89) δέχεται, ὅτι τὰ ἱερατικὰ καθήκοντα ἐνταῦθα εἶναι τὰ καθήκοντα τοῦ βαπτιζομένου, ὅστις, κατὰ τοὺς Πατέρας τῆς Ἐκκλησίας, εἶναι ἱερεὺς καὶ βασιλεὺς καὶ προφήτης. Ἡ ἐκδοχὴ αὕτη τοῦ Bernard στηρίζεται εἰς τὴν ἀποψίν του, ὅτι ὅλαι αἱ ᾽Ωδαὶ εἶναι βαπτιστικαὶ συνθέσεις. Συγκεκριμένως ὡς πρὸς τὸ λαλοῦν πρὸς-

ωπον τῆς Ῥδῆς ταύτης ὁ Bernard ("Ἐνθ' ἀν., σ. 40) διαχωρίζει τοὺς δύο πρώτους στίχους, θεωρῶν αὐτοὺς ὡς ἀπαγγελλομένους ὑπὸ τοῦ βαπτίζομένου, ἐνῶ ἀπὸ τοῦ στίχ. 3 ἕως τοῦ τέλους τῆς Ῥδῆς τὸν λόγον λαμβάνει ἡ Ἐκκλησία. Τοῦτο ὅμως καθιστᾷ ἀνεξήγητον τὴν παρεμβολὴν τοῦ βαπτίζομένου, ἐνῶ κατὰ τρόπον φυσικώτερον θὰ ἐδέχετο τις τὴν ἀπαγγελίαν τῶν στίχ. 1-2 ὑπὸ τοῦ προσετώτος τῆς Ἐκκλησίας ἢ τῆς συναθροίσεως, ὅστις λαμβάνει ἀφορμὴν πρὸς τονισμόν τῆς ἀληθοῦς θυσίας. Μᾶλλον λοιπὸν δύναται τις νὰ εικάσῃ, ὅτι ὁ ὁμιλῶν ἐνταῦθα εἶναι ἱερεὺς καὶ ἐξ ἀφορμῆς αὐτῆς τῆς ιδιότητός του προτρέπει πρὸς τὴν τελειότητα τοὺς ἤδη βαπτισθέντας, οἵτινες δέον νὰ μὴ νομίζουσι τὸ βάπτισμα ὡς σκοπὸν, ἀλλ' ὡς ἀφετηρίαν πρὸς ἠθικὴν τελείωσιν. Οὕτως ὁ παρὼν στίχος ὁμιλεῖ περὶ ὀργανωμένης λατρευτικῆς πράξεως καὶ περὶ προσφορᾶς θυσίας εὐαρέστου τῷ Κυρίῳ, περὶ ἧς ὁμιλεῖ καὶ αὐτὴ ἡ Κ.Δ. (Ρωμ. 12:1. Ἐβρ. 13:16).

Ἐκ τοῦ τρίτου μέρους τοῦ στίχ. τούτου συνάγεται, ὅτι ὁ ἱερεὺς προσφέρει θυσίαν εἰς τὸν Κύριον κατὰ τὸ θέλημά Του, ἐνῶ θὰ ἦτο ἀσυμβίβαστος ἡ τοιαύτη καύχησις τοῦ βαπτίζομένου πρὸς τὴν ὅλην χριστιανικὴν ταπεινοφροσύνην. Ἐξ ἀφορμῆς δὲ αὐτῆς ἧς κατὰ νόμον θυσίας ὁ ποιητὴς ὁμιλεῖ ἐν συνεχείᾳ περὶ τῆς θυσίας τοῦ θελήματος τοῦ Κυρίου.

Στίχ. 2. Ὁ ποιητὴς διαστέλλει μεταξὺ τοῦ θελήματος τοῦ Κυρίου καὶ τοῦ θελήματος τοῦ κόσμου καὶ τοῦ θελήματος τῆς σαρκός, προπαρασκευάζων οὕτω τὸ ἔδαφος πρὸς ἐξαγγελίαν τοῦ θελήματος τοῦ Κυρίου, ὅπερ δέον νὰ ἀκολουθοῦν οἱ πιστοί. Τὸ θέλημα ἢ φρόνημα τοῦ Κυρίου καὶ τὸ θέλημα ἢ φρόνημα τῆς σαρκός, ἢ τοῦ κόσμου ἢ ἐκείνων, οἵτινες ὑπηρετοῦν ἐν σαρκί, ἀναφέρονται ἐν ἀντιδιαστολῇ πλειστάκις ἐν τῇ Κ.Δ., ἐξ ἧς νομίζομεν ὅτι ἀντλεῖ τὴν διδασκαλίαν του ὁ ποιητὴς (Ρωμ. 12:2. Ἐφεσ. 2:3. Α'. Θεσ. 4:3. Ρωμ. 8:6, 7, 27). "Ἄρα τὸ θέλημα ἢ φρόνημα τοῦ Κυρίου εἶναι πνευματικῆς ὑφῆς, μὴ ἀπιτόμενον τοῦ κόσμου ἢ τῆς σαρκός.

Στίχ. 3. Ἡ ὑπὸ τοῦ Κυρίου δεκτὴ θυσία εἶναι ἡ ἄτηκσις τῆς δικαιοσύνης καὶ ἡ ἐσωτερικὴ τοῦ ἀνθρώπου καθαρότης. Δικαιοσύνη-Καθαρότης καρδίας καὶ χειλέων ἀποτελοῦν στοιχεῖα τόσον τοῦ Παλαιοῦ, ὅσον καὶ τοῦ Νέου Νόμου, ὡς καθίσταται φανερόν, ἰδίᾳ περὶ τοῦ δευτέρου Νόμου, ἐκ τῆς ἐπὶ τοῦ ὄρους ὁμιλίας καὶ ἀλλαγῆς (Ματθ. 5:6, 8. Ρωμ. 6:18. 14:17. Β'. Τιμ. 4:8. Α'. Πέτρ. 2:24. Α'. Ἰωάν. 2:29. Α'. Τιμ. 1:5. 3:9).

Στίχ. 4. Τὸ πρῶτον μέρος τοῦ στίχ. ὁμιλεῖ περὶ τῆς πικραστάσεως τοῦ ἀνθρώπου ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, ἀμώμου καὶ ἀσπίλου, διότι ὁ Κύριος εἶναι ὁ ἐτάζων καρδίας καὶ νεκροὺς (Ψαλμ. 7:10. Ἱερεμ. 11:20. 17:10. Ἀποκάλ. 2:29). Εἰς δὲ τὸ δεύτερον μέρος προτρέπει ὁ ποιητὴς τὸν πιστὸν νὰ ἀποφύγῃ νὰ πράξῃ τι τὸ κακὸν καὶ βίαιον ἐναντι ἄλλου ἀνθρώπου.

Μεταξὺ στίχων 3-4 ὑφίσταται ἐν χ ι α σ τ ι σχῆμα «δικαιοσύνη-καθαρότης», «ἀγνότης-δικαιοσύνη». Ἐνῶ εἰς τὸν στίχ. 3 ἡ δικαιοσύνη ἐκφράζεται

κατὰ καταφατικὸν τρόπον, εἰς τὸν στίχ. 4 ἐκφράζεται ἀρνητικῶς «μὴ ἐπιτρέψης...».

Στίχ. 5-6. Ἐνταῦθα ἀναπτύσσεται ἔτι περαιτέρω ἡ ἔννοια τῆς δικαιοσύνης ἐναντι τῶν συνανθρώπων. Τὸ πρῶτον μέρος τοῦ στίχ. 5 ὁμιλεῖ περὶ ἀποκτήσεως διὰ χρημάτων ἢ ἄλλων μέσων. Πρόκειται περὶ τῆς ἀγορᾶς δούλων ἢ ἀναγκαστικῆς συλλήψεως αὐτῶν. Ὁ στίχ. δύναται νὰ θεωρηθῇ συνέχεια τοῦ 4β. Τὸ δὲ δεύτερον μέρος αὐτοῦ τοῦ στίχ. καθορίζει τὴν ἐντιμότητα τῶν συναλλαγῶν, ἧτις δέον νὰ ὑφίσταται μετὰ τοῦ πλησίον. Ἡ ἀπόχρωσις τοῦ στίχ. εἶναι παλαιδιαθηρικῆ. Ὁ στίχ. 6 ὁμιλεῖ περὶ μὴ ἀφαιρέσεως τοῦ ἐνδύματος τοῦ πλησίον (πρβλ. Ἐξόδ. 22:26-27). Ἡ κοινωνικὴ δικαιοσύνη πρυτανεύει ἐνταῦθα εἰς τὴν σκέψιν τοῦ συγγραφέως.

Στίχ. 7. Ἀφοῦ κατὰ τρόπον ἀρνητικὸν ἀνεφέρθη προηγουμένως εἰς τὴν δικαιοσύνην ὁ ποιητής, ἀπὸ τοῦ στίχ. τούτου καὶ μέχρι τέλους τῆς Ὠδῆς καθορίζει τὸ «σωφρονῶς καὶ εὐσεβῶς ζῆν» τοῦ πιστοῦ. Περὶ ἐνδύσεως τῆς χάριτος τοῦ Κυρίου πρβλ. Ὠδῆ 5:3. Περὶ εἰσελεύσεως εἰς τὸν Παράδεισον τοῦ Κυρίου πρβλ. Ὠδῆ 11:14. Περὶ δὲ τοῦ στεφάνου ἐκ τοῦ δένδρου τοῦ Θεοῦ, πρβλ. Ὠδῆ 1:1 ἐξ. Διὰ τῆς χάριτος τοῦ Κυρίου, ὁ πιστὸς εἰσέρχεται εἰς τὸν Παράδεισον καὶ στεφανοῦται.

Στίχ. 8. Ὁ στέφανος φέρεται ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τοῦ πιστοῦ καὶ ἡ εὐθυμία καὶ χαρὰ ἀφθονεῖ ἐν αὐτῷ, εἰσερχομένῳ εἰς τὴν ἀνάπαυσιν τοῦ Κυρίου, (Ὠδῆ 3:6) καὶ δοξαζομένῳ.

Στίχ. 9. Διὰ τῆς τελειότητός του ὁ πιστὸς μετέχει τῆς ἀγαθότητος καὶ χάριτος τοῦ Κυρίου καὶ ζῆ ἐν τῇ ἀληθείᾳ Του καὶ ὑμνεῖ τὴν ἀγιότητά Του. Τὸ τέλος τοῦ στίχ. προτρέπει εἰς ἀνύμνησιν καὶ δοξολόγησιν τοῦ ὀνόματος τοῦ Κυρίου, διὰ τὰ ὑπ' Αὐτοῦ χαριζόμενα τοῖς πιστοῖς ἀγαθὰ. Πιθανὸν τὸ τελευταῖον τοῦτο μέρος ὁμοῦ μετὰ τοῦ «Ἀλληλούϊα» νὰ ἐπανελαμβάνετο ὑπὸ τῆς συναθροίσεως, ἐὰν πρόκειται περὶ λειτουργικῆς Ὠδῆς.

ΩΔΗ 21η

1. Ἐξέτεινα τὰς χεῖράς μου εἰς ὕψος, μέχρι τῆς χάριτος τοῦ Κυρίου·
διότι Αὐτὸς ἀπέρριψε τὰ δεσμά μου ἀπ' ἐμοῦ·
καὶ ὁ Βοηθῶν μοι ὕψωσε με εἰς τὴν χάριν Του καὶ τὴν σωτηρίαν Του.
2. Καὶ ἀπεξεδύθη τὸ σκότος καὶ ἐνεδύθη τὸ φῶς·
3. καὶ ἡ ψυχὴ μου ἐκτήσατο σῶμα, ἀπηλλαγμένον θλίψεως καὶ ὀδύνης καὶ πόνων.
4. Καὶ κατ' ἐξοχὴν βοηθός εἰς ἐμὲ ἦτο ἡ βουλή τοῦ Κυρίου
καὶ ἡ κοινωνία Του ἐν ἀφθαρσίᾳ.

5. Καὶ ὑψώθη ἐὶς τὸ φῶς Του·
καὶ ὑπερέβη ἐνώπιόν Του·
6. καὶ ἤγγισα Αὐτῷ, ὕμνων καὶ ἐξομολογούμενος Αὐτῷ·
7. ἡ καρδία μου ἐξεχύθη καὶ εὐρέθη ἐν τῷ στόματί μου·
καὶ ἠγέρθη ἐπὶ τῶν χειλέων μου·
καὶ ἡ ἀγαλλίασις τοῦ Κυρίου ἠύξανεν ἐν τῷ προσώπῳ μου
καὶ ὁ ἔπαινός Του ὁμοίως.

Ἀλληλουῖα.

Ἡ Ῥῶδὴ εἶναι ὕμνος ἀγαλλιάσεως τοῦ πιστοῦ ἐπὶ τῇ ὑπ' αὐτοῦ κτη-
θείσῃ σωτηρίᾳ, ὀφειλομένη εἰς τὴν ἐπέμβασιν καὶ σωτηριώδη χάριν τοῦ Κυρίου.
Ῥωρισμένα στοιχεῖα αὐτῆς πιθανὸν νὰ μαρτυροῦν, ὅτι αὕτη ἦτο βαπτιστικὴ
Ῥῶδὴ (στχ. 2-3). Ἄλλα ὅμως στοιχεῖα ἀναφέρονται εἰς ἀγῶνα καὶ προσπάθειαν
τοῦ πιστοῦ πρὸς ἀπόκτησιν τῆς σωτηρίας (στχ. 1,4) καὶ πιθανὸν ἡ ὅλη Ῥῶδὴ
διὰ συμβολικῶν ἐκφράσεων νὰ περιγράφῃ τὴν πνευματικὴν ἀλλοίωσιν τοῦ
πιστοῦ, οὐσαν καρπὸν τῆς θείας χάριτος καὶ τῶν προσπαθειῶν τοῦ πιστοῦ.

Στίχ. 1. Ἡ ἔκτασις τῶν χειρῶν πρὸς τὰ ἄνω ἀποτελεῖ σημεῖον
προσευχῆς (Α' Τιμ. 2:8) καὶ ἐξαιτήσεως βοηθείας. Ἐνταῦθα μᾶλλον ἐκφράζει
τὴν ἀγαλλίασιν τοῦ πιστοῦ καὶ τὴν ἐκφρασιν εὐχαριστιῶν πρὸς τὸν Κύριον,
"Ὅστις ἀπέρριψε τὰ δεσμὰ τῆς ἁμαρτίας ἐκ τοῦ πιστοῦ. Ὀλόκληρος ἡ ὑπαρξίς
τοῦ πιστοῦ ἐναποτίθεται εἰς τὸν βοηθοῦντα Κύριον, "Ὅστις, οἶονεὶ κρατῶν
αὐτὸν διὰ τῆς χειρός, ὑψώνει αὐτὸν πρὸς τὴν χάριν Του καὶ σωτηρίαν Του.

Στίχ. 2. Ὁ στίχ. διαζωγραφεῖ τὴν ἀλλαγὴν καὶ τὴν μεταφορὰν εἰς τὸ
φῶς. Ὁ πιστὸς διὰ τῆς ἀποδοχῆς τῆς σωτηρίας ἀπεκδύεται τὸ σκότος καὶ ἐν-
δύεται τὸ φῶς, καθιστάμενος οὕτω υἱὸς φωτός.

Στίχ. 3. Τὸ σῶμα, περὶ οὗ ὀμιλεῖ ὁ ποιητὴς ἐνταῦθα, δὲν εἶναι τι τὸ
πνευματικὸν καὶ ἄυλον, ἀλλὰ τὸ σῶμα, τὸ τυχὸν σωτηρίας καὶ ἀπαλλαγῆν τῶν
θλίψεων, τῆς ὀδύνης καὶ τῶν πόνων. Πρόκειται περὶ τοῦ ἀποτελέσματος τοῦ
βαπτίσματος; Ἄγνωστον. Πιθανὸν νὰ ὀμιλῇ ὁ ποιητὴς περὶ τῆς δυνάμεως
τῆς ἥς ἔτυχε σωτηρίας, ἣτις ἐξῶ βάλλει τὸν πόνον καὶ τὴν θλίψιν. Ἡ μυστικὴ
ἔνωσις μετὰ τοῦ Θεοῦ μεταρσιτοῖ τὸν ἄνθρωπον καὶ τὸν ἀναδεικνύει ἀνώτερον
τοῦ πόνου καὶ τῆς ὀδύνης. Τοῦτο πιθανὸν νὰ καθίσταται ἐμφανεστερον ἐκ τοῦ
ἀκολουθοῦντος στίχου.

Στίχ. 4. Τὸν πιστὸν βοηθεῖ κυρίως ἡ θεία βουλή καὶ ἡ συμμετοχὴ του
εἰς τὴν ἀφθαρσίαν τοῦ Κυρίου. Ἐναντι αὐτῆς τῆς ἀφθαρσίας καὶ τῆς θείας
μεθέξεως, αἱ σωματικαὶ ἀδυναμίαι ἐξαφανίζονται.

Στίχ. 5. Διαδοχικῶς ὁ πιστὸς ἀνέρχεται τὰς βαθμίδας τῆς πνευματικῆς
ζωῆς. Ἀνυψοῦται εἰς τὸ φῶς τοῦ Κυρίου καὶ ἐν συνεχείᾳ καθίσταται λάτρης
Αὐτοῦ καὶ λειτουργὸς θείας δόξης. Ὑπηρετοῦντες ἐνώπιον τοῦ Κυρίου εἶναι οἱ

ἄγιοι καὶ οἱ ἄγγελοι. Περὶ αὐτῆς τῆς καταξιώσεως ὁμιλεῖ ὁ ποιητής, ὡς βεβαιούν καὶ οἱ ἀκολουθοῦντες στίχοι.

Στίχ. 6. Διὰ τῆς καθαρότητος τῆς καρδίας ὁ πιστὸς βλέπει τὸν Κύριον, ἐγγίζει Αὐτῷ καὶ ἐξυμνεῖ καὶ εὐχαριστεῖ Αὐτόν. Ἡ εἰκὼν εἶναι παραστατικωτάτη, δεικνύουσα τὰς εἰς ὕψος, μέχρι τοῦ θρόνου τοῦ Θεοῦ, ἀναβάσεις τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς.

Στίχ. 7. Ἐνώπιον δὲ αὐτῆς τῆς θείας ἐνατενίσεως εὐρισκόμενος ὁ πιστὸς, ἀφήνει νὰ ἐκχυθῇ ἡ καρδία του καὶ ἐγγίση εἰς τὸ στόμα του, ὅπερ ἀποτελεῖ σημεῖον ἀφράστου χαρᾶς καὶ εὐφροσύνης. Καὶ ὑπὸ τὸ κράτος αὐτῆς, ἀσυνήθους ψυχικῆς ἐκφράσεως, ὁ πιστὸς ἀγάλλεται ὅλος ἔσωθεν καὶ ἔξωθεν καὶ μὴ δυνάμενος νὰ πράξῃ τι ἄλλον ἐκρήγνυται εἰς ἔπαινον τοῦ Κυρίου. Ἡ ὅλη Ὁδὴ μελετωμένη περισσότερον, ἀποτελεῖ ἔξοχον δεῖγμα θρησκευτικοῦ μυστικισμοῦ ὀρθοδόξου ἐκφράσεως. Ὁ πιστὸς δὲν ἀπαλλοτριούται τῆς προσωπικότητός του διὰ τῆς βυθίσεώς του εἰς τὴν θείαν περιοχὴν, οὔτε ἀποβάλλει τὸ φορτίον τῆς σαρκός, ὡς ἐμπόδιον διὰ τὴν προσέγγισιν τοῦ Κυρίου. Ἄλλ' ἔτι ὢν ἐν σαρκί, γεύεται τῆς χάριτος καὶ σωτηρίας τοῦ Κυρίου, ἀνέρχεται εἰς τὸ θεῖον φῶς, καθίσταται λειτουργὸς τοῦ Ὑψίστου, ἐγγίζει Αὐτῷ καὶ ἀφήνει τὴν καρδίαν του νὰ ἐκφράσῃ τὴν χαρὰν τῆς διὰ τὴν θείαν αὐτὴν ἐνατένισιν καὶ τὴν μετὰ τοῦ Κυρίου κοινωνίαν. Τὸ αἶσθημα τῆς λατρείας τοῦ Κυρίου εἶναι ἐντόνως βιβλικὸν καὶ ἡ ὀρολογία τῆς περιγραφῆς αὐτῆς τῆς θείας μεθέξεως καθαρῶς βιβλική, μὴ ἐκτρεπομένη εἰς ἀκρότητας ἢ εἰς συγκριτικὰς μυστικιστικὰς τάσεις. Ὁ ψαλμικὸς χαρακτήρ τῆς Ὁδῆς εἶναι προφανὴς καὶ καθιστᾷ αὐτὴν ἔκφρασιν γνησίου θρησκευτικοῦ συναίσθηματος, παράλληλον πρὸς τὰς ὠραιότερας ψαλμικὰς καὶ ποιητικὰς συνθέσεις τῆς Γραφῆς.

ΩΔΗ 22α

1. Ὁ καταγαγὼν με ἐξ ὕψους ἀνήγαγέ με ἐπίσης ἐκ τῶν κάτω·
2. καὶ ὁ συνάγων τὰ πράγματα, ἅτινα εἶναι εἰς τὸν μεταξὺ (χωρὸν), εἶναι ὁ ὄψας με κάτω.
3. Ὁ διασκεδάσας τοὺς ἐχθρούς μου καὶ τοὺς ὑπεναντίους μου·
4. ὁ δούς μοι ἐξουσίαν ἐπὶ τῶν δεσμῶν, ὥστε νὰ λύσω αὐτούς·
5. ὁ πατάξας διὰ τῶν χειρῶν μου τὸν ἐπτακέφαλον δράκοντα· καὶ σὺ ἔθηκας με ὑπεράνω τῶν ῥιζῶν του, ὥστε νὰ δύναμαι νὰ καταστρέψω τὸν σπόρον του.
6. Σὺ ἤσωνν παρὼν καὶ ἐβοήθεις μοι καὶ εἰς πάντα τόπον τὸ ὄνομά Σου ἦτο ὡς τεῖχος δι' ἐμέ.

7. Ἡ δεξιὰ Σου κατέστρεψε τὸ μαρὸν τοῦ δηλητήριον
καὶ αὐτὴ ἠῶθνε τὴν ὁδὸν διὰ τοὺς εἰς Σὲ πιστεύοντας.
8. Καὶ Σὺ ἐξέλεξας αὐτοὺς ἐκ τῶν τάφων καὶ διεχώρισας αὐτοὺς ἐκ τῶν
νεκρῶν.
9. Σὺ ἔλαβες νεκρὰ ὀστέα καὶ ἐκάλυψας αὐτὰ διὰ σαρκῶν.
10. Οἳτοι ἦσαν ἀκίνητοι καὶ Σὺ ἔδωκας εἰς αὐτοὺς ἐνέργειαν διὰ ζωῆν.
11. Ἡ ὁδὸς Σου ἦτο ἄνευ φθορᾶς καὶ τὸ πρόσωπόν Σου ἐπίσης.
Σὺ ἔφερες τὸν κόσμον Σου εἰς φθοράν,
ὥστε τὸ πᾶν νὰ δύναται νὰ διαλυθῇ
καὶ ἀκολούθως νὰ ἀνανεωθῇ,
12. καὶ τὸ θεμέλιον διὰ τὸ πᾶν νὰ εἶναι ἡ πέτρα Σου,
καὶ ἐπ' αὐτῆς ᾠκοδόμησα τὴν βασιλείαν Σου·
καὶ αὐτὴ κατέστη τὸ κατοικητήριον τῶν ἁγίων.
Ἄλληλουΐα.

Ἡ παροῦσα ᾠδὴ εὐρέθη, ὁμοῦ μετὰ τεσσάρων ἄλλων, εἰς τὸ γνωστικὸν ἔργον «Πίστις-Σοφία» εἰς τὴν κοπτικὴν γλῶσσαν καὶ περιέχεται εἰς τὸ 71ον κεφ. τοῦ ἐν λόγῳ ἔργου. Ὑφίστανται ὅμως ἀποκλίσεις τινὲς μεταξὺ τοῦ κοπτικοῦ καὶ συριακοῦ κειμένου, ὡς θέλομεν ἴδει εἰς τὴν ἀνάλυσιν τῆς ᾠδῆς.

Ἡ ᾠδὴ εἶναι θριαμβευτικὴ εἰς τόνον, περιγράφουσα εἰς τὸ πρῶτον τμῆμά της (στχ. 1-6) τὴν εἰς Ἄδου κάθοδον τοῦ Χριστοῦ καὶ τὸν θριαμβον αὐτοῦ ἐπὶ τῶν δεσμῶν τοῦ Ἄδου ὡς καὶ τὴν συντριβὴν τοῦ ἐπτακεφάλου δράκοντος (στχ. 5) τῇ βοήθειᾳ τοῦ Θεοῦ· εἰς δὲ τὸ δεύτερον τμῆμά της ἐξυμνεῖται τὸ ἔργον τοῦ Χριστοῦ καὶ ἀποδίδονται εὐχαριστίαι εἰς Αὐτὸν ὑπὸ τοῦ πιστοῦ. Εἰς τὸ πρῶτον μέρος τὸ λαλοῦν πρόσωπον εἶναι ὁ Χριστός, εἰς δὲ τὸ δεύτερον ὁ πιστὸς ἢ ἡ χριστιανικὴ κοινότης.

Αἱ βιβλικαὶ ἀναφοραὶ τῆς παρουσίας ᾠδῆς εἶναι ἄφθονοι, ἄμεσοι ἢ ἔμμεσοι. Ὁ λαλῶν Χριστὸς εἰς τὸ πρῶτον μέρος ἐξάγει τὴν δι' αὐτοῦ ἐπέμβα-
σιν τοῦ Θεοῦ πρὸς συντριβὴν τοῦ κακοῦ, ἐνῶ εἰς τὸ δεύτερον μέρος ὁ λαλῶν πι-
στὸς ἐξάγει τὸ ἔργον τοῦ Χριστοῦ εἰς τὴν ζωοποίησιν τῶν πάντων, ἐπὶ τῷ τε-
λικῷ σκοπῷ τῆς ἰδρύσεως καὶ ἐγκαταστάσεως τῆς βασιλείας Του, ἣτις κατέ-
στη τὸ κατοικητήριον τῶν ἁγίων.

Στίχ. 1. Ὁ στίχ. οὗτος ὁμιλεῖ περὶ τοῦ Θεοῦ, τοῦ καταγαγόντος ἐκ τῶν ἄνω τὸν Χριστόν, διὰ τῆς σαρκώσεως προφανῶς, καὶ ἀναγαγόντος Αὐτὸν ἐκ τῶν κάτω, ἥτοι ἐξ Ἄδου κατωτάτου. Ἡ περὶ καθόδου εἰς γῆν καὶ ἀνόδου ἀπὸ τῆς γῆς διδασκαλία αὕτη εἶναι καθαρῶς καινοδιαθηκικὴ, ἀναφερομένη ἐπανειλημμένως εἰς τὸν Ἰησοῦν, ὡς τὸν καταβάντα ἀπ' οὐρανοῦ καὶ ἀναβάντα

πάλιν, ὅπου ἦν τὸ πρότερον (Ἰωάν. 3:13. 6:33,38, 41, 62. Ἐφεσ. 4:8, 9,10. Ἰωάν. 20:17). Περὶ δὲ τοῦ Θεοῦ, ὡς ἀναγαγόντος ἐκ νεκρῶν τὸν ποιμένα τῶν προβάτων τὸν μέγαν, τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν, πρβλ. Ἐβρ. 13:20. Ὁ στχ. δὲ οὗτος ἐμφανίζει ἀπόκλισιν τινα εἰς τὸ ἔργον «πίστις-Σοφία», ἐνθα καταφανῆς εἶναι ἡ τάσις τοῦ συγγραφέως, ὅπως προσδώσῃ γνωστικὴν χροιάν εἰς τὸ κείμενον.

Στίχ. 2. Ὁ στίχ. εἶναι ἀσαφής. Μᾶλλον ἐνταῦθα ὁ ποιητὴς ἀναφέρεται εἰς τὸ ἔργον τοῦ Θεοῦ ἐν τῇ δημιουργίᾳ, ὅτε διεχώρισεν Οὗτος τὰ ὑπεράνω τοῦ στερεώματος καὶ τὰ ὑποκάτω τοῦ στερεώματος εὐρισκόμενα (Γεν. 1:9). Αὐτὸς λοιπὸν ὁ Δημιουργὸς εἶναι ὁ ἀποστείλας τὸν Χριστὸν κάτω, εἰς τὸν κόσμον. Τονίζεται τὸ ἐνιαῖον τοῦ Δημιουργοῦ καὶ τοῦ σωτῆρος Θεοῦ, διδασκαλία ἐξόχως ἀντιγνωστικῆ. Ὁ στίχ. οὗτος εἰς τὸ «Πίστις-Σοφία» ἀντὶ τοῦ «ὁ ῥίψας με κάτω» ἔχει «αὐτὸς με ἐδίδαξε περὶ αὐτῶν».

Στίχ. 3. Ὁ Θεὸς ἐπίσης εἶναι ἐκεῖνος, ὅστις διεσκόρπισε τοὺς ἐχθροὺς καὶ ἀντιπάλους τοῦ Χριστοῦ. Τὸ κοπτικὸν ἀντὶ «ὑπεναντίους» ἔχει «ἀντιδικούς». Ἡ διασκόρπισις αὐτῶν προφανῶς λαμβάνει χώραν κατὰ τὴν στιγμήν τοῦ θριάμβου τοῦ Χριστοῦ διὰ τῆς ἀναστάσεως. Οἱ μεσσιανικοὶ ψαλμοὶ καὶ αἱ προφητεῖαι περὶ τοῦ Μεσσοῦ ἐν τῇ Π.Δ. πολλάκις ἀναφέρεται εἰς τὸν θρίαμβον αὐτοῦ τοῦ Μεσσοῦ ἐναντι πάντων τῶν κατ' αὐτοῦ κενὰ μελετησάντων, οὐς συντρίβει ὡς σκευὴ κεραμέως καὶ φυγαδεύει.

Στίχ. 4. Ὁ Χριστὸς λαμβάνει τὴν ἐξουσίαν ἐκ τοῦ Θεοῦ διὰ νὰ λύσῃ τοὺς δεσμοὺς τοῦ Ἄδου καὶ τὰ δεσμὰ τῶν ἐν αἰχμαλωσίᾳ πνευματικῇ εὐρισκομένων (Ῥδθ 10:3). Οἱ στχ. 3-4 ἐν τῷ ἔργῳ «Πίστις-Σοφία» ἐμφανίζονται ὡς εἷς στχ. ὑπ' ἀριθμ. 3.

Στίχ. 5. Αἱ διαφοραὶ τοῦ στίχ. τούτου ἐν τῷ ἔργῳ «Πίστις-Σοφία» εἶναι δύο: 1) Ὁ συμβολισμὸς τοῦ δράκοντος μεταβάλλεται εἰς τὸν τοῦ ἔρπετου· καὶ 2) Τὸ δεύτερον ἡμιστίχιον διατυποῦται εἰς τρίτον πρόσωπον (αὐτός...) ἀντὶ τοῦ δευτέρου προσώπου (σύ...) τοῦ κειμένου μας. Ὁ στίχ. ἀποτελεῖ τὴν ἀποκορύφωσιν τῶν διὰ τοῦ Χριστοῦ ἐνεργειῶν τοῦ Θεοῦ πρὸς πάταξιν τῆς ἀμαρτίας καὶ τοῦ Ἄδου. Ὁ συμβολισμὸς τοῦ κακοῦ καὶ τῆς ἀμαρτίας διὰ τοῦ δράκοντος εἶναι συνήθης. Ἡ Ἀποκάλυψις Ἰωάννου ἐπανειλημμένως ὁμιλεῖ περὶ αὐτοῦ, ὡς καὶ οἱ Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας, ἰδίᾳ εἰς τὰς εὐχὰς, τὰς χρησιμοποιοιμένας κατὰ τὸ Ἅγιον Βάπτισμα. Διὰ τοῦ («ἑπτακέφαλος») ὁ ποιητὴς παριστᾷ τὸ πολυμερὲς καὶ πολύπλευρον τοῦ κακοῦ, ἐνῶ συγχρόνως ἐπιτείνει τὴν ἔννοιαν τοῦ ἐπ' αὐτοῦ θριάμβου τοῦ Χριστοῦ.

Τὸ δεύτερον τμήμα τοῦ στίχ. μαρτυρεῖ τὴν ῥιζικὴν συντριβὴν τοῦ κακοῦ διὰ τῆς δυνάμεως τοῦ Θεοῦ καὶ ἀνάγει ἡμᾶς εἰς τὴν ἐν τῇ Γενέσει: 3:15 προφητείαν περὶ τῆς συντριβῆς τῆς κεφαλῆς τοῦ ὄφειος ὑπὸ τοῦ σπέρματος τῆς γυναίκος, ἥτοι τοῦ Χριστοῦ. Ἐνταῦθα βλέπομεν ἔντονον τὸ αἶσθημα τῆς ἐκπληρώσεως τῆς προφητείας τῆς Π.Δ. καὶ τὴν περιγραφὴν τοῦ ἔργου τοῦ Χρι-

στοῦ, κατὰ τὰς Γραφάς. Ἡ συντριβὴ τοῦ κακοῦ εἶναι πλήρης καὶ τελεσίδικος καὶ οὕτω διανοίγεται τοῖς πιστοῖς ὁδὸς σωτηρίας διὰ τοῦ Χριστοῦ.

Στίχ. 6. Εἶναι ἀμφίβολον τίς ὁ λαλῶν ἐνταῦθα. Ὁ Χριστὸς ἢ ὁ πιστός; Καὶ αἱ δύο ἀπόψεις εὐσταθοῦν. Νομίζομεν ὅμως, ὅτι ἐξακολουθεῖ νὰ ὀμιλῇ ὁ Χριστὸς, ἐφ' ὅσον «θεὸς ἦν ἐν χριστῶ» (Β' Κορ. 5:19), καὶ ἐφ' ὅσον ὁ στίχ. οὗτος ἀποτελεῖ ἀνακεφαλαίωσιν τῶν προηγουμένων ἐνεργειῶν τοῦ Θεοῦ. Τὸ «εἰς πάντα τόπον» μαρτυρεῖ μᾶλλον εἰς τὰς διαφόρους φάσεις τῆς ζωῆς καὶ δράσεως τοῦ Χριστοῦ. Τὸ δὲ ὄνομα τοῦ Θεοῦ, ὡς ὑποκατάστατον τῆς θείας παρουσίας, διαδραματίζει σπουδαῖον ρόλον ἐν τῇ Π.Δ. καὶ τῇ Κ.Δ. (Πράξ. 2:21. Ρωμ. 10:13). Τὸν αὐτὸν δὲ ρόλον διαδραματίζει καὶ τὸ ὄνομα τοῦ Χριστοῦ ἐν τῇ Κ.Δ. (Ματθ. 18:5. 24:5. Πράξ. 2:38. 4:10,18. Α' Κορ. 5:4. 6:11. Φιλιπ. 2:10. κ.ἄ.). Ἐνταῦθα τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ χρησιμεύει ὡς προστατευτικὸν τεῖχος ἐναντι πάσης ἐπιθέσεως καὶ προσβολῆς.

Στίχ. 7. Ἀπὸ τοῦ στίχ. τούτου ἐξυμνεῖται ὑπὸ τοῦ πιστοῦ τὸ σωτηριῶδες ἔργον τοῦ Χριστοῦ εἰς τὸν Ἄδην, ἐνθα Οὗτος κατέστρεψε τὸ δηλητήριον τοῦ κακοῦ, τὸν ἴον τοῦ ὄφρα. Ἡ δεξιὰ τοῦ Κυρίου δεδόξασται ἐν ἰσχυί. Τὸ ἔργον τοῦ Χριστοῦ περιγράφεται διὰ παλαιοδιαθηκικοῦ ὄρου «Δεξιὰ σου», ὅστις συνήθως ἀποδίδεται εἰς τὸν Θεὸν πρὸς ἔκφρασιν τῆς μεγάλης δυνάμεώς Του. Τὸ δεύτερον τμήμα τοῦ στίχ. περιγράφει τὸ ἀποτέλεσμα τῆς συντριβῆς τοῦ κακοῦ. Διὰ τῆς νίκης τοῦ Χριστοῦ διανοίγεται ὁδὸς σωτηρίας διὰ τοὺς εἰς αὐτὸν πιστεύοντας (Ψαλμ. 67(68):5,21). Ἡ εἰς Χριστὸν πίστις ἀποτελεῖ βασικὴν προϋπόθεσιν διὰ τὴν σωτηρίαν.

Στίχ. 8. Ἀπὸ τοῦ στίχ. τούτου περιγράφεται ἡ ἀπελευθέρωσις καὶ ἀναζωοποίησις τῶν νεκρῶν κατὰ τρόπον ἀναπαριστῶντα τὴν σχετικὴν εἰκόνα τῆς προφητείας τοῦ Ἰεζεκιήλ (37:1-15) περὶ τῆς ζωοποιήσεως τῶν ξηρῶν ὀστέων. Ὁ στίχος ὅμως περὶ διαχωρισμοῦ τῶν πιστῶν ἐκ τῶν νεκρῶν συνηγορεῖ ὑπὲρ τῆς ἀπόψεως, ὅτι μόνον οἱ εἰς Αὐτὸν πιστεύσαντες ἀνεδύθησαν ἐξ Ἄδου κατωτάτου.

Στίχ. 9-10. Ἐνταῦθα γίνεται λόγος περὶ τῆς διὰ σαρκῶν κλύψεως τῶν ὀστέων καὶ περὶ τῆς ζωοποιήσεως τῶν σωμάτων τούτων. Ἡ εἰκὼν ὑπενθυμίζει τὸ ἔργον τῆς δημιουργίας τῶν πρωτοπλάστων ὑπὸ τοῦ Θεοῦ (Γεν. 1:26-27. 2:21-23), ἐφ' ὅσον ἄλλωστε ἐνταῦθα πρόκειται περὶ τῆς νέας δημιουργίας. Οἱ στίχ. οὗτοι ὑπαινίσσονται τὴν ἀποψιν τῆς Κ.Δ., καθ' ἣν ὁ Χριστὸς μετὰ τὴν Ἀνάστασιν ἐγένετο πνεῦμα ζωοποιοῦν, χαριζόμενος ζωὴν καὶ ἀφθαρσίαν τοῖς πᾶσι (Α' Κορ. 15:45. Β' Κορ. 3:17).

Στίχ. 11. Ἡ εἰς Ἄδου κάθοδος τοῦ Κυρίου οὐδεμίαν ἐπὶ νειχεν αὐτῶ φθορὰν ἢ ἀλλοίωσιν. (Ψαλμ. 15(16):10. Πράξ. 2:27. Α'. Πέτρ. 3:18). Οὐ μόνον δὲ τοῦτο συνέβη, ἀλλὰ καὶ ὁ εἰς φθορὰν δεδικασμένος κόσμος, συνεπέα τῆς πτώσεως (Γεν. 3:19), ἐπέπρωτο νὰ κληρονομήσῃ ἀφθαρσίαν δυνάμει τῆς κατὰ τοῦ Ἄδου νίκης τοῦ Χριστοῦ (Ἐφεσ. 2:5-6. Κολ. 2:13. Α' Κορ. 6:14.

15:20,22, 48-49). Ὁ στίχ. οὗτος οὐσιωδῶς διαφέρει εἰς τὸ ἔργον «Πίστις-Σοφία», ἐνθα οὗτος διατυπῶνται ὡς ἐξῆς: «Ἐδῆγησας τὸν αἰῶνά σου ὑπεράνω τῆς καταπτώσεως, ὥστε ὅλοι νὰ ἠμποροῦν νὰ σωθοῦν καὶ ἀνανεωθοῦν καὶ τὸ φῶς τοῦ ἔγινε πηγὴ δι' ὅλους αὐτούς».

Στίχ. 12. Διὰ τοῦ στίχ. τούτου ἐξυμνεῖται ὁ Χριστὸς ὡς τὸ θεμέλιον τῆς νέας δημιουργίας (Α'. Κορ. 3:11), ἐφ' οὗ ἐθεμελιώθη ἡ βασιλεία Του ἡ αἰώνιος, ἣτις καὶ κατέστη τὸ κατοικητήριον τῶν ἁγίων. Τὸ χωρίον ὑπενθυμίζει τὸ Ματθ. 16:18, καθ' ὃ ἐπὶ τὴν πέτραν τοῦ Χριστοῦ ἤθελεν οἰκοδομηθῆ ἡ Ἐκκλησία, ἡ ἀποτελοῦσα τὴν βασιλείαν τοῦ Χριστοῦ καὶ τὸ ἐνδιαίτημα τῶν ἁγίων.

Ἡ ὅλη Ὁδὴ κλείει διὰ τοῦ «Ἀλληλούϊα».

(Συνεχίζεται)